ՊԻՒԶԱՆԴԱԿ

ՀԱՅԵՐԷՆ

Ազգային, Գիտական, Գրական եւ Քաղաքական

ԻԳ. ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9 || 25 ՓԵՏՐՎԱՐ 1905

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ս. ԳԻՐՔԻՆ ՀՕՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ — ՅԱԿՈԲՈՍ Հ. ՃԷՃԻՋԵԱՆ
ԸՆԹԱՑԻԿ ՆԻՒԹԵՐ. — Վերջին յարգանք — ՀԱՅԿ ԱԴՈՆՑ
ԼԵԶՈՒՆ ԵՒ ԽՕՍՔԸ (ԼԱՅՄԼԷՆ ԷՊՐԹ) — Թարգմ. ՅՈՎՀ. Ս. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ
ԱԿՆԱՐԿ ՄԸ — Ց. Մ. ԹԱՇՃԵԱՆ
ԵՐԳ ԵՐԳՈՑ ԳԻՐՔԸ — Ս. Պ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ — ՄԻՀՐԱՆ
ՎԵՐՋԱԼՈՑՍԸ (Ոտանաւոր) — ՀՐԱՆՏ ՄՈՄՃԵԱՆ
ԱՍՏՈՒԾՈՑ ՁԵՌՔԸ — Թարգմ. Լ. ԹԱՄԶԱՐԵԱՆ
ՊԱՐՏԻԶԱԿԻ ՀԱՅ ԱԻԵՏ. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿԱԳԻՐԸ ԵՒ ՆԵՐԿԱՅԻՍ ՔԱՆԻ ՄԸ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ — Ս. ՄԱԿԱՐԵԱՆ
ՀՈԳԵՒՈՐ ԱՐԹՆՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ԴԷՊՔԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ
ՇԱԲԹՈՒԱՆ ՆՕԹԵՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄԷՋ

Հատը 40 փարա

ՏՊԱԳԻՐ. ՆՇԱՆ Կ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԲԻՒԼԱԿՆ
ՀԱՆԴԷՍ

Ազգային, Գիտական, Գրական եւ Քաղաքական

ԻԳ. ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9 || 25 ՓԵՏՐՎԱՐ 1905

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

1. ԲԻՒԼԱԿՆ Շաբաթաթերթի Տարեկան բաժնեգինն է Պոլսոյ եւ Գաւառներու համար 50 ղրշ., Արտասահմանի համար՝ 5 ռուպլի. կամ 12 ֆրանք կամ 2 1/2 տոլար, թղթատարութեան ծախքը մեր վրայ։— 2. Ջեռէ կը ծախուի հատը 40 փարայի։ — 3. «ԲԻՒԼԱԿՆ» ի վերաբերեալ բաժանորդագին, նամակ կամ ո եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել Կ. Պոլիս, Պայպ Հառուսի միջոցաւ՝ Ռոպէրդ Գոլէն, Բրոֆ. Յակոբոս Հ. Ճէնիզեանի։ — 4. Անվճար նամակ կամ գրութիւն չընդունուիր. — 5. Տասը օրինակի բաժանորդ գտնողին մէկ օրինակ նուէր կը տրուի։

Ա. ԳԻՐՔԻՆ ԶՕՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Այս գիրքին մեծ զօրութիւնը որուն վերայ խօսեցանք՝ կը բղխի այն յայտնութիւններէն զոր անոր էջերուն մէջ կը գտնենք միակ կենդանի ու ճշմարիտ Աստուծոյ նկատմամբ։ Սովորաբար կ'ըսենք թէ մարդիկ փրկութիւն կը գտնեն անոր մէջ, բայց ասիկա խօսքի ձեւ մըն է միայն։ Մարդիկ հոն զԱստուած կը գտնեն, եւ փրկութիւն անով։ Քրիստոսէ առաջի հին դարերու ուրիշ սրբազան կոչուած գիրքեր ալ կան աշխարհիս մէջ, ու անոնք ալ իրենց աստուածները կը յայտնեն, բայց այս աստուածները իրօք կուռքեր են։ Անոնք մարդոց չինածներն են։ Մարդիկ իրենց գաղափարով, իրենց ըմբռնումներով աստուած կը չինեն. ու այս կերպով չինուածը անշուշտ պիտի ըլլայ վերջապէս մարդ, միայն թէ աւելի մեծ անշուշտ։ Այսպէս կը չինէին հեթանոսք իրենց դիցուհիները ու աստուածները։ Մարդուս ունեցած լաւ կամ յոռի յատկութիւնները աւելի խոշորցնելով՝ կը յօրինէին էակներ զորս կը կոչէին աստուած կամ աստուածուհի, բայց ասոնք մարդոց պէս յոռի հանգամանքներ ալ ունէին։ Ասոնց վրայ կը տեսնուէր կիրք, վրիժառութեան ոգի, անգթութիւն, քմահաճոյք, անիրաւութիւն, վերջապէս ամէն կերպով մարդ, միայն վրան աւելցած ամենակարողութիւն մը։ Բայց ասանկ չէ մեր Աստուածաշունչին Եհովան։ Ճշմարիտ է որ անոր վրայ եղած կանխագոյն յայտնութիւնները ի հարկէ պիտի ըլլային աստիճանաւ մը անկատար եւ սահմանափակեալ, մարդկային սեռի մանուկ վիճակին մտայ ըմբռնումներուն քիչ կամ շատ հասկնալի ընելու կեր-

պով մը եղած։ Ուրիշ կերպով կարելի չէր գաղափար մը տալ նախնական մարդուն։ Բայց ուշադրութեան արժանի կէտը սա է որ Աստուածաշունչին առաջին էջերուն մէջ եղած յայտնութիւնն ալ ցոյց կուտայ մեզ Եհովա մը որ եղական է, քանզի զերծ է մարդկային կիրքերէ։ Իրաւ Իրեն համար կ'ըսուի այդ նախնական յայտնութեանց մէջ թէ Սինա լեռան վրայ կը բնակի, թէ փոթորիկներուն, հովերուն վրայ նստած իր ժողովուրդին օգնութեան կուգայ, ևայլն, սակայն երբ բաղդատէք Սինայի խիստ օրբրութիւնը Ողիմպոսի անհեթեթ գեղխութեան, չուայտութեան ու անառակութեան հետ, այն ատեն կը տեսնէք թէ տարբերութիւնը անհունապէս մեծ է, կարդացէք Հոմերոսի Իլիականը՝ ուր այդ անզուգական բանաստեղծը իր հիանալի լեզուով կը նկարագրէ իր աստուածներուն ու աստուածուհիներուն ներքին ու թաքուն կիրքերը, անոնց վէճերը, կռիւները, նախանձը, անսահման ատելութիւնը եւ ամենէն անհեթեթ կիրքերը եւ մոլութիւնները։ Բանաստեղծին լեզուն գեղեցիկ, խիստ գեղեցիկ է, անոր տողերը իրարու կը յաջորդեն վսեմ նկարագրութիւններով. բայց կիրքերը, հոգեկան ախտերը, ստորին չարժառիթները, նենգամտութիւնը ու մարդկային բոլոր զզուելի յատկութիւնները հոն են, ամէնքն ալ յստակարար նկարագրուած եւ վերագրուած Ողիմպոսի աստուածեան կաճառին։ Եւ հիմայ դարձէք Աստուածաշունչի ու Աստուծոյ վրայ եղած ամենէն նախնական յայտնութեանց եւ հոն պարզուած մաքրութիւնը, բարձրութիւնը եւ վեհութիւնը իսկոյն պիտի համոզէ ձեզ թէ հոն տարբեր, բոլորովին տարբեր Աստուած մըն է որ կը ներկայանայ աչքերնուդ։ Ու երբոր հետզհետէ յառաջ երթաք ձեր ընթերցման մէջ, պիտի գտնէք որ որքան հեռանաք սոյն ամենահին ժամանակներէն ու մարդկութեան մանկական օրերէն, այնչափ աւելի աստիճանարար կը մաքրուի ու կը բարձրանայ Աստուծոյ վրայ յայտնուած գաղափարը, մարդկային յատկութիւնները հետզհետէ կ'անհետանան, ու դուրս կուգան աստուածային յատկութիւններ։ Եհովան արդարութիւն է, ներող և սիրող։

Բայց Աստուծոյ յայտնութեան վերջնական յաղթանակը Յիսուսի մէջ է։ Ան ճշմարիտ մարդ է. սակայն կատարեալ Աստուած միանգամայն։ Կրկին Եհովան է Իր բոլոր փառաշուք հանգամանքներով, բայց նկարին առաջամասին մէջ կը կենայ սէրը իր լուսաշող բարձունքին վրայ, որ կը տարածուի եւ կը տիրապետէ ամէնուն վրայ։ Աստուածութիւնը կը բնակի մարմինի մէջ՝ աշխարհին վրայ մեծ ոպաւորութիւն ընելով՝ իբրեւ մարդ մը որ հեզ, գորովալից, խոնջեալ, միայնակ կը համակերպի եւ կարեկից է, եւ միանգամայն իբրեւ Աստուած մը՝ ամենակարող, ամենագէտ, ողորմած, համբերող եւ սիրող։ Այս է յայտնութեան ամենամեծ գործը։ Ասոր մէջ է Ս. Գրոց ներշնչումը և եզական հանգամանքը։ Մարդկային միտքը իրեն աստուածներ չինած ատեն մարդկութեան բոլոր ստորնութիւններով հագուեցուց իր աստուածները։ Յիսուս Քրիստոս մեզի կը ներկայանայ Ս. Գրքին մէջ, մարդկային բնութիւն մը աստուածայինով հագուած՝ չունենալով իր վրայ ո եւ է արատ մը մարդկային բնութենէն։ Ասիկա հունաւոր միտքի գաղափար չէ բնաւ, եւ ինքնին ապացոյց մըն է թէ ոչ թէ մարդու այլ Աստուծոյ։ Աւետարանիչները չէին կրնար երբեք իրենք իրենցմէ ստեղծել ասանկ զարմանալի բնութիւն մը եւ նկարագրել զայն այնչափ պարզութեամբ և միանգամայն այնքան վսեմութեամբ, եթէ իրենց աչքին առջեւ տեսած չըլլային զայն ու չօշափելու չափ Անոր մօտ ապրած չըլլային։

Ս. Գիրքը, ուստի թանկագին, կենսական եւ միտքը, սիրտը ու կամքը զօրացնող է, որովհետեւ Եհովան անոր մէջ յայտնուած ու պարզուած է դարէ դար հետզհետէ աւելի պայծառ լոյսով մը՝ մինչեւ որ վերջապէս արդեամբ կը տեսնենք զԱնիկա

Յիսուսի մէջ։ Աստուածաշունչին զօրութիւնը մշտնջենական է եւ միշտ դիւթիչ, որովհետեւ Ս. Հոգին միշտ Քրիստոսի վերաբերեալ իրերը կ'առնէ և զանոնք աւելի լիուլի կերպով մը ցոյց կուտայ հաւատացեալներուն։ միշտ աւելի պայծառօրէն կը ներկայացնէ Աստուծոյ նկարագիրը, մեզ միշտ աւելի ու աւ աւելի մօտեցնելով այն ամէն ճշմարտութեան որ է ի Յիսուս Քրիստոս։

Ճանչցէ՛ք Աստուածաշունչը իբր գրականութիւն, կ'արժէ, քանզի միտքը անհունապէս պիտի զօրանայ եւ բարձրանայ։ Ճանչցէ՛ք զայն իբր հոգեւոր գիրք մը, քանզի սիրտը անով պիտի տաքնայ, աղնուանայ եւ ընդարձակուի, բայց այս կերպով տակաւին անոր յաւագոյն կողմին դպած չէք ըլար, ճանչցէ՛ք զայն իբր գիրք մը որ կը յայտնէ զԱմենակալ Եհովան։ Դուք պիտի տեսնէք այդ փառաւոր յայտնութիւնը որ աստիճանաբար ի վեր կուգայ պատմութեան մէջ, ու նաեւ ճշմարիտ հաւատով ու յոյսով լեցուած մարդոց ու կիներու փորձառութեան մէջ, բայց վերջապէս ու ամենէն կատարեալ կերպովը, Յիսուս Քրիստոսի մէջ։ Դիմաւորեցէք այդ յայտնուած Աստուածը անոր էջերուն մէջ։ Եւ ապրեցէք Անոր հետ հոն, կամքերնիդ Անոր պիտի յանձնուի սիրով եւ հպատակութեամբ, ու կեանքերնիդ պիտի փոխակերպուի Անոր փառաւոր կերպարանքին։

ՅԱԿՈԲՈՍ Հ. ՃԷՃԻՃԵԱՆ

Թերթիս Արտօնատէրը՝ Վեր. Ստեփան Իւթիւճեան իր շնորհակալութիւնը կը յայտնէ ամէն այն բարեկամներուն, որոնք փութացին անձամբ կամ գրով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնել՝ իր քրոջ Տիկին Արուսեակ Զուհաճեանի մահուան առթիւ։

ԸՆԹԱՑԻԿ ՆԻՒԹԵՐ

ԿԱՆԽԱՀՈԳ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Ցաւալի իրողութիւն մըն է որ ժողովուրդը առ հասարակ կարեւորութիւն չընծայեր կեանքի կանխահոգ միջոցներուն։ Ամէն անգամ որ մահ մը պատահի, եւ մանաւանդ ամէն անգամ որ հրդեհ մը մոխիր դարձընէ կարգ մը տուներ՝ այն ատեն պահ մը կը խորհուի թէ ապահովագրութիւնը կեանքի ինչպէս նաեւ չէնքի՝ ի՜նչ մեծ օրհնութիւն մը պիտի ըլլար այդ դժբաղդութիւններէն զարնուած ընտանիքներու։ Հազիւ թէ սակայն կը չորնան արձունքները կամ կը մարի հրդեհը՝ ու նորէն կը մոռցուի ապահովագրուելու խնդիրը։

Դատապարտելի է արդարեւ ընդհանուր ժողովուրդին կողմէ ցուցուած այս անտարբերութիւնը. ամէն մարդ ներկայ ժամանակիս մէջ դիւրութիւն ունի ուզած գումարով ապահովագրութիւն մը ունենալ կեանքի եւ չէնքի։ Ու զարմանալի է որ մարդկութիւնը զարհուրեցնող այս երկու պարագաներուն առջեւ տակաւին ա՛յսքան անտարբեր կը գտնուինք ընդհանրապէս։ Չեմ հաւատար երբեք թէ դրամական վճարումի խնդիրն է որ տեղ ունի միտքերու մէջ. աւելի՛ չիտակը սա՛ է թէ՝ դեռ չենք վարժուած կարեւորութիւն ու արժէք տալու կանխահոգ միջոցներու։

Այսօր ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհի մէջ ընդարձակ գործառնութիւններ ունին ապահովագրական ընկերութիւնները։ Հարուստ թէ աղքատ ճանչցած են այդ դրութեան օրհնութիւնները, ուստի եւ տարեկան փոքրիկ վճարումներով կ'ապահովեն միխիթարութիւն մը՝ դժբաղդ վայրկեաններու համար։

Քիչ մը խելք գործածելով, ամէն մարդ դիւրաւ պիտի համոզուի թէ՝ ի՜նչ աղուոր բան է ապահովագրել անձը, որպէսզի սա՛չափ տարի ետքը մարդ կարենայ ձեռք անցընել այնինչ չափով գումար մը կամ մահ-

ուան պարագային նոյնը թողուլ որու որ ուզէ։ Դարձեալ, անկարելի է չտեսնել վիճաբութիւնը զոր կրակէ եղած տուն մը պիտի կալենայ վայելել, չնորհիւ այն վճարումին, զոր կը ստանայ իբրեւ ապահովագրուած չէնք մը։

Բայց այսքան ակներեւ իրողութեան առջեւ անհոգ կը գտնուի ժողովուրդը։ Վասնզի միշտ կը փորձուի հեռացնել վտանգը, ըլլայ այդ մահ, ըլլայ հրդեհ։ Կը ճանչնամ այնպիսիներ, որոնք պիտիով ժամանակ անցուցած են, և որոնց սակայն տուները այրած լմնցած են առանց անոնց տէրերուն ապառնի որոշումները իրականացած տեսնելու։

Հանդիպած եմ անանկներու, որոնք նըմանապէս սկզբունքով ընդունած են թէ՝ աղէկ բան մըն է կեանքի ապահովագրութիւնը, միայն թէ յարմար ժամանակին կը սպասեն. ու սպառուի իրենց այդ չըլլանին չէ սպասած մահը, ու անոնք չուած են այս աշխարհէն, միշտ դաւանելով թէ ապահովագրուելու սկզբունքը աղուր անաչէն բան մըն է. ի՛նչ օգուտ սակայն որ այդ ընկերութիւններու էն վեհանձն ալ դաւանանքի համար դրամական փոխարինութիւն մը ընելու աղնուութիւնը չունի։

Համեստ եկամուտի տէր անձեր, մա՛նաւանդ ամուսնացած ու զաւկի տէր մարդիկ՝ պարտք սեպելու են ապահովագրուիլ անմիջապէս։ Կը ճանչնամ ընտանիքներ, որոնք այսօր յետին ծայր թշուառ վիճակ մը պիտի ունենային եթէ հայրերնին ասենին խելք ընելով ապահովագրած չըլլային ինքզինքին, որով և ապահովցուած՝ չէնք չնորհք գումարներ՝ իրենց ետին մնաձածներուն։

Իրենց կամ իրենց ընտանիքին մարդիկը զանազան միջոցներու կը դիմեն ապագան ապահովելու համար։ Տարակոյս չկայ թէ այդ նպատակին հասնելու ամէնէն դիւրին եւ ապահով կանխահոգ միջոցներէն են կեանքի եւ հրդեհի ապահովագրութիւնները։

ՀԱՅԿ ԱԳՈՆՑ

Ց. Գ. Ո եւ է ապահովագրական ընկերութեան գործակատարը չե՛մ։ ՆՈՑՆ

ԼԵԶՈՒՆ ԵՒ ԽՕՍՔԸ

Գրականութեան մէջ չկայ աւելի խորազդեցիկ նախադասութիւն մը քան այն զոր Համլէթ կ'արտասանէ իր տարակոյսներուն եւ երկբայութեանց եղերական վախճանին. —«Մնացածը լռութիւն է»։ Թատերախաղը արարուած արարուած կը բարձրանայ դէպի գագաթնակէտը, մինչեւ որ վերջապէս կը հասնի մէկուն այն ահաւոր աւերումներէն, որոնք չարին բարձրագոյն մակընթացութիւնը կը մատնանշեն, յետոյ աղմկայոյզ ժխորին կը յաջորդէ լռութիւն մը, որ ահեղագոչ ձայներէն աւելի զարհուրելի է, եւ վարագոյրը անմիջապէս կ'իջնէ տեսանելի թատերաբեմին վրայ, մէյ մըն ալ բարձրանալու համար միւս աւելի ընդարձակ թատերաբեմին վրայ, ուր խաղաղութիւնը վրդովող ողբերգութիւններու սիրոյ եւ հաշտութեան վերջնական արարուածի մը կը փոխուին, եւ փոխորկէն վերջ արեւը կը շողայ աւելի մաքուր աշխարհի մը վրայ։ Այն գերագոյն վայրկեանին, երբ հոգի մը աշխարհ կուգայ, իր առաջին արտասանութիւնը ճիչ մըն է, որ յաւետենականութեան լռութենէն խլուած ըլլալ կը թուի. եւ անոնց, որոնք կարգութիւն ունին հասկնալու իրերուն խորհրդաւոր եւ զարմանահրաշ հանգամանքը, այդ ճիչը կուգայ ժամանակի եւ զգացողութեանց սահմաններուն անդիի կողմէն։ Կեանքը լռութեան մէջէն ոստում մը կ'ընէ ցաւի յանկարծական ճիչով մը, եւ կեանքը նորէն լռութեան մէջ կը խորասուզուի երբ աղմկայոյզ ձայներու կարճ ժամը իր վախճանին կը հասնի։ Քանի մը կարճ տարիներու իրարանցումը կայ, ամէնէն աւելի իրական եղած բաներու վրայ խօսելու զուր ջանքը, եւ անզուսպ ըղձանքը, Սէրին տալու՝ անոր խորհուրդներուն չափ պերճախօս լեզու մը, և ապա—«Մնացածը լռութիւն է»։

Լեզուն մարդուն պատմութեան մէջ վերջը եկած է։ Լեզու, խօսք գոյութիւն ունենալէ շատ առաջ զգացումներ, կիրքեր, գործքեր կային։ Այն կանխագոյն ժամանակ-

ներուն մէջ, երբ խորհուրդը դեռ գիտակից եւ կանոնաւոր ձեւ մը առած չէր, տպաւորութեանց, ծանօթութիւններու, եւ փորձառութիւններու անհուն կոյտ մը կը ձեւակերպուէր մարդկային սեռին անզարգացուն հոգիին մէջ։ Քաղցը դրան քով էր, Սէրը ընտանեկան յարկին տակն էր, ցաւը կրակին քով կը նստէր, գործը եւ վտանգը դաշտերուն եւ անտառներուն մէջ կը սպասէին, և մահը, իբր քաջարթուն պահապան, կը հսկէր ամէն ճամբու գլուխ՝ դեռ մարդիկ իրենց ճակատագրին վրայ իրարու չխօսած։ Խօսուած լեզուն դեռ չձեւակերպուած՝ կեանքի ահաւոր իրականութիւնները ազդած էին մարդկային ազգին սրտին, եւ տեղեկացուցած էին անոր թէ որքան մեծ էր և ծանրակշիռ՝ իր ճակատագիրը։ Եւ երբ խօսքը մարդկային լեզուն սկսաւ բանալ, եւ այդպէս կանոնաւոր խորհուրդ եւ յստակ յիշողութիւն կարելի եղան, այն ատեն մարդիկ տեսան թէ ներքին աշխարհի հրաշալիքները կը մրցէին արտաքին աշխարհի հրաշալիքներուն հետ։ Մարդուն սրտին մէջ խորութիւններ կան, զոր խօսքը չկրնար չափել երբեք, եւ իր հոգիին մէջ կան ծանօթութիւններ, ըղձանքներ եւ տեսիլներ զորս բառերը անկարող են բացատրել, ինչպէս նկարիչը անկարող է ճշգրտօրէն նկարել իրեկնամուտի հրաշափառ տեսարան մը, որ աշխարհը կը հմայէ։ Բառերն ալ, երաժշտութեան, նկարչութեան, քանդակագործութեան եւ ճարտարապետութեան պէս, անբացատրելին, մարդուն հոգին բացատրելու անկատար ջանքեր, միջոցներ են։ Բոլոր գեղարուեստները խօսած են մեզ այնքան գեղեցիկ, վսեմ եւ խորունկ խօսքեր որ անոնք անհունին զգացումը կուտան մեզ, եւ մեր ճակատագրին մեծութեան գիտակցութիւնը պարգեւելով՝ ահով ու հիացումով կը լեցնեն մեզ։ Բայց իրենց ամէնէն բացատրող ու յաջող վիճակին մէջ իսկ, գոյնը, ձայնը, մարմարը կամ մեղեդին, զորս արուեստագէտը կը գործածէ, աւելի կը թելադրեն, քան կը բացատրեն կեանքի նշանակութեան բեռը։ Անոնք հոգիին առջև կը բանան վեհութիւնը տեսանելի եւ անտեսանելի բաներու, զոր արուեստները չեն կրնար լիովին արձանագրել կամ երեւան բերել։

Կեանքի այն ամէն տագնապալի պարագաներուն մէջ, որոնք մեզ դէմ առ դէմ կը բերեն մեր մահկանացութեան հետ, իմաստունները լուռ են, որովհետեւ այս սարսափելի վայրկեաններուն մէջ խօսքին անկարողութիւնը ողբերգականօրէն ակներեւ է։ Զեռքի սեղմումով, որ սիրոյ տաքութիւնը կը փոխանցէ յանկարծական և ահարկու լռութեան մէջ, կ'ուզենք յայտնել թէ խօսքի սահմաններէն անցած և լռութեան սահմանը մտած ենք։ Վերջը, երբ մեր տեղերը վերադարձած ենք, եւ մեր հին պարտականութիւնները միջնորդութեան օրհնեալ պաշտօնեաները կ'ըլլան, դարձեալ խօսիլ կը սկսինք։ Մեզի համար, ինչպէս մեր նախահայրերուն համար, կեանքը լեզուէն այնքան ընդարձակ է որ երբ կեանքի խորութիւնները կը պարզուին մեր առջեւ, անխօս կը մնանք այս տեսակ ներկայութեան մը առջև, ուր լռութիւնը աղօթքի բարձրագոյն ձևն է։

Կայ տեսակ մը լռութիւն, որ պարապութեան եւ դատարկութեան յայտարար նշանն է։ Կայ նաեւ լռութիւն մը որ յառաջ կուգայ սա գիտակցութենէն թէ մեր կեանքէն աւելի սիրելի եղող կեանքի մը մարիլը չկրնար արգիլուիլ մեր ո եւ է մէկ զոհաբերութեամբ։

Լեզուն հետեւորդն է փորձառութեան, եւ անոր կը սպասարկէ, եւ երբ մարդուս ճակատագրին սարսափն ու ահաւորութիւնը կը լեցնեն զինքը, լեզուն դուրսը կը սպասէ, և անկարող է ոչ թէ միայն օգնելու, այլ նաեւ մտնելու այն նուիրական վայրը, ուր հոգին անհունին հետ դէմ առ դէմ կը գտնուի։

Բանաստեղծները միշտ կը մտածեն բովանդակ անցեալին մէջ մարդկային սեռին սրտին մէջ դիզուած ուրախութեանց եւ վիշտերու, ծնունդներու եւ մահերու անբսպառ կոյտին. եւ այս անարեւ խորութիւն-

ներէն կը հոսեցնեն միշտ մարդկային սեռին ծարաւը բուժող եւ տենդը մեղմող զովարար, կենսատու աղբիւրներ, եւ իւրաքանչիւր սերունդ կեանքի այս անյատակ ընդունարանին մէջ թէ բան մը կ'աւելցնէ եւ թէ անկէ բան մը կ'առնէ, եւ այսպէս իր յաւելումով եւ պակսեցուցածով ինքզինքը աշխարհի դատողութեան կ'ենթարկէ։ Մեծ դարերը այս կեզրոնական աղբիւրին մէջ կը հոսեն կենսականութեան ծով մը, և կ'ըմպեն անկէ այնքան առատօրէն, ստորադաս դարերը անկէ այնքան հեռու կ'ապրին որ ոչ բան մը կ'աւելցնեն անոր վրայ, եւ ոչ ալ բան մը կ'առնեն անկէ։

Բոլոր արուեստներուն մէջ, որոնք հոգիին միակ լեզուն կը կազմեն, սէրը խօսած է հրաւառ եւ պերճախօս լեզուով, տեսիլքներու ազնուաբոյր չունչով, եւ զօրութեան այնքան զանազանեալ աստիճանաւորումով, որքան են զոհողութեան այն տեսակները, զոր նուիրումը կարող է ընել։ Բայց լեզուի, ճարտասանական ձեւերու, չափազանցութեան վախճանին՝ պարզութեան, անզօրութեան յանկարծական գիտակցութիւնը վրայ կը հասնի։ Անթիւ, անհամար սիրտեր խօսած են, բայց մունջ կը մնայ Սէրը։ «Մնացածը լռութիւն է»։ Մարդիկ ունեցած են զարմանահրաշ տեսիլներ, Աստուածային նշմարներ, գերբազդիւ ըղձանքներ, բայց կատարեալ յայտնութիւնը, խօսքի բարձրաթռիչ զօրութիւնը երբեք որ և է երգիչ կարող եղած չէ ունենալ, որով հասնէր նիւթին ու խորհուրդին բարձրութեան։ Եթէ հոգիին այլ եւ այլ գործունէութիւնները չեն կրցած խօսքով բացատրուիլ, ի՞նչպէս կարելի պիտի ըլլայ բառերով հագուեցնել զգացումներուն վեհագոյնը։ Ինչպէս չենք կրնար յուսալ թէ կրնանք սահմանել զԱստուած, նմանապէս կարելի չէ սահմանել Սէրը, որ Անոր ունեցած անուններուն սրբազնագոյնն է։

Լեզուի այս անբաւականութիւնը ակներեւ է ոչ թէ միայն զգացումներու ամէնէն մեծ ճգնաժամերուն մէջ, այլ անիկա բոլոր առօրեայ կեանքին մէջ փուչ մըն է։ Սիրտը կը կսկծայ արտայայտելու պէտքէն, բայց եթէ անիկա նոյն իսկ հրաւառ լեզուներով խօսի, այդ կսկիծը տակաւին կը մնայ. չկըրնար ամբողջովին արտայայտութեամբ։

Վասնզի Սէրը մարդուն մէջ անհունն է, եւ մահկանացութեան սահմաններէն անցնելու համար իր ըրած բոլոր ճիգն ու ջանքը ի զուր են։ Սէրը կրնայ ճգնիլ որ՝ խօսքով, գործքով, գուրգուրանքով, ծառայութեամբ եւ զոհողութեամբ ինքզինքը յայտնէ, բայց ատոր մէջ պիտի չկրնայ կատարեալ յաջողութիւն ունենալ. կրնայ հանճարի փայլունութեամբ եւ գերազանց շնորհքով բոցավառիլ, բայց իր անամպ լոյսը և ջերմութեան ամբողջութիւնը դեռ ո՛ եւ է սիրտի հասցնելու կարողացած չէ։ Ոչ մէկ երգ կրնար Սափփովի սիրատենչ սիրտը սփոփել, բառերու մոգական շարայարութիւնը, եւ ներդաշնակութիւնը, յանգերու և վանկերու հիանալի դասակարգութիւնը չկրցան երբեք հաղորդել Շէյքսփիրի խորհուրդները, երբ ան իր սօնէտները յօրինեց, ոչ հանճար, ոչ ալ հուր եւ՝ ոչ փորձառութիւնը կրնային յայտնել ինչ որ կար Տիկ.Պրաուն.ինկի հոգիին մէջ, երբ ան գրեց «Փոքրիկ Փորթուկալցի»ն, որ իրեն համար համբաւէ աւելի արժէք ունէր։ «Մահկանացուի մը պէս մտածէ» մէկ իմաստալից առակն էր Ցոյներուն, որոնք այնքան լաւ հասկցած էին գեղարուեստներուն ոչ թէ միայն արժէքը, այլ նաև անոնց սահմանափակ հանգամանքը։ Մենք մահկանացուներս անմահութեան այս ճոխութիւնը մեր սրտին մէջ ունենալով, կը ջանանք միշտ յաւելում ընել անոր վրայ, և նաեւ գործածել անկէ, բայց որքան ալ շռայլօրէն գործածենք, ամէն օր խօսքով եւ գործքով բաշխելով զայն, վերջ ի վերջոյ պիտի մնայ ճիշդ այնքան որքան էր սկիզբէն,— անմահ ստացուածք մը որ տեղ չունի այն կարճ ժամանակամիջոցին մէջ, զոր կեանք կ'անուանենք, եւ այն աննշան, փոքր վայրին մէջ զոր աշխարհ կը կոչենք։

Այսօր կը խօսինք, եւ վաղը սեզի այն-

պէս կ'երեւի թէ երբեք խօսած չենք, եւ ուստի սկիզբէն նորէն սկսելու ենք. երկուան դոյզն արտահոսումէն վերջ, աղբիւրը նորէն լեցուած է։ Այսպէս Սիրոյ ենթական շարունակ կը հալածուի սա խորհուրդէն թէ դեռ խօսած չէ, եւ ուստի ամէն բան ունի ըսելու. վասնզի մահկանացուներուն կերտած ոչ մէկ բառը այնքան խոր է որ կարող ըլլայ բացատրել անմահութեան մաս կազմող խորհուրդն ու զգացումը։

Եթէ Սիրոյ լռութիւնները նշանակութեամբ առաւել խոր և առաւել ճոխ չըլլային քան խօսքերը, երբեք կարելի պիտի չէլլար Սէրը արտայայտել. ոչ մէկ նախադասութիւն երբեք կարող պիտի ըլլար Սիրոյ խորհուրդին լիակատար ճոխութիւնը յայտնել։ Բայց անոնք որ մարդկային յարաբերութեանց մէջ աստուածային մէկ տեսիլը տեսնելու կարողութեան տէր են, յոյսի եւ հաւատքի, ծանօթութեան և փորձառութեան ճոխ պաշար մը ունին այնքան նոյն՝ սիրող սիրտերու մէջ, որ հարկ չկայ զանոնք խօսքով բացատրելու. և այն լռութիւնը որ կը պատէ մարդը, երբ բարձր լեռան մը գագաթը ելած ժամանակ յանկարծ անծայրածիր հորիզոն մը կը պարզուի իր առջեւ, այդ լռութիւնը կը պատէ նաև յաճախ զանոնք որոնք կեանքը նմանորինակ գագաթէ մը կը տեսնեն։ Թերեւս լեզուին ամենաբարձր պաշտօնը այն բաղդաւորներուն միջեւ որոնք գիրար գտած են և գիրար կը հասկնան, է լռութեան այս սահմանները ընդարձակել, ուր բոլոր բարձր, ազնիւ եւ ամէնէն հոգեկան յոյսերը պաշտպանուած են ժամանակին և ճակատագրին աւերիչ ժանիքներէն։ Այն ամէն խօսքերը, որոնք կ'արժեն խօսուիլ, բան մը կը յանձնեն այդ լռութեան ուր հոգին ինքզինքը անբռնաբարելի կը պահէ. որքան մեծ և ո՛րքան խորունկ ըլլայ սէրը, այնքան ընդարձակ կ'ըլլայ սահմանը, եւ լռութիւնը աւելի պերճախօս է այն երկու հոգիներուն միջև, որոնք կեանքի ճամբորդութիւնը միասին կատարել ընտրած են։ «Ասոր համար է որ, կ'ըսէ Մէթէրլինք, մեզմէ անոնք որ խորունկ կերպով սիրած են, սորված են շատ գաղտնիքներ որոնք ուրիշներու անծանօթ են, որովհետեւ ճշմարիտ բարեկամութեան եւ սիրոյ մէջ լռութեան ատեն իսկ բիւրաւոր խօսքեր կ'արտասանուին, որոնք անծանօթ կը մնան բարեկամութիւնը եւ սէրը չճանչցողներուն։

Լայմեն Էպբ

Թարգմ. ՅՈՎՀ. Ս. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ

ՎԵՐՋԱԼՈՅՍԸ

Վերջալոյսը կը նուաղի յամրօրեն,
Վարդ ամպերու վառ հիւսկիններ գալարուն
Կը թեւածին երերին մէջ ձիւնեղեն,
Ուր բնութիւնն սուգը կուլայ արեւուն:

Վասակաբեկ հեզ բանաւորներ մտածկոս,
Վերադարձը կ'ընեն տխուր՝ դէպ ի տուն,
Բեռնաւորուած տպրակներովն պահանջկոս
Իրենց կեանքին տրտմաբախիծ հոգերուն։

Ստուերները կ'իջնեն հեզիկ հոգեթով,
Երկինքին վար՝ թաղծութիւնով մ'առլցուն,
Եւ կը պատեն միջոցն անհուն մռայլով,
Մինչ կ'անհետին ցոլքերն յետին թրթռուն։

Ու կը դիտեմ՝ ուրուականներով խօլական,
Խորհրդաւոր ամայութեան ջինջ պատկերն,
Ուր բնութեան ծոցին մէջը անսահման
Կ'անհանամ անուրջներով ոսկեյեր։

ՀՐԱՆՏ ՄՈՄՃԵԱՆ

ՊԷԹՈՎԷՆԻ՝ աշխարհահռչակ երաժշտագէտին արձանը պիտի կանգնուի մօտերս Թրօքատէրօի շրջակայքը, անմահացնելու համար իր յիշատակը։

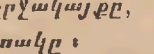

ԱԿՆԱՐԿ ՄԸ

Օտարապաշտ չեմ, սակայն օտար ամէն չքնաղ արարքներուն ալ հիացող եմ. հոս Գերմանացիներու ըրածն ալ ա՛յդ կարգէն էր. հիանալի էր։

Ակնցի Գրիգոր Կ. Գոյումճեան, հոս միջազգային գօլէֆէն մէջ պատսպարեալ սանեռու մէկ անդամն էր։ Որդեգրուած էր Գերմանիոյ մէջ բարեսիրտ տիկնոջ մը կողմէ։ Այս տիկինը չյոգնեցաւ, չպաղեցաւ իր բարեգործութենէն։ Անցեալ տարիներու երկար շրջանին մէջ իր սանին հետ շարունակ կը թղթակցէր, եւ պարբերական ընծաներէ զատ, անոր ապրուստին և դաստիարակութեան համար տարեկան 16 օսմ. ոսկի ալ կը ղրկէր։ Հոս ալ մայրապետ մը Գրիգորը իր սիրոյն մասնաւոր առարկայ ըրած, չէր յոգներ եւ չէր ձանձրանար շաբաթը 2—3 անգամ Գրիգորը գտնել՝ եւ անոր ժամերով գերմաներէն դաս տալ։ Այս անձնուիրութիւնը այնքան մեր շրջանակին արտասովոր էր, որ ոմանք կասկած ունեցան թէ այս մայրապետը Գրիգորին քոյրն է, և ինքզինքը գերմանուհի կը ձեւացնէ։ Քիչ մըն ալ անոր կը նմանէր։

Գրիգորը 7—8 ամիս առաջ Գօլէֆէն շրջանաւարտ եղաւ. երբ Գրիգոր կը խորհէր ապագան՝ և ինչ ընելիքը, անոր պաշտպանը լուր ղրկեց թէ, կրնայ Գրիգորին քիչ մըն ալ օգնել, թէ պատրաստ է Պէյրութ բժշկական Գօլէֆը ղրկել իր պաշտպանեալը՝ որպէս զի թէ կեանքի պայքարը մղէ և թէ իր ծննդավայրը վերադառնալով իր և իրեններուն օգտին ծառայէ։

Սակայն աւա՜ղ. Գրիգոր հիւանդացաւ արձակուրդի միջոցին, ասկէ 7—8 ամիս առաջ։ Մինչ Ակն անոր սիրելիները անգիտակ այս տարաբաղդ անցուդարձին, փայլուն երազներով կ՚օրօրուէին, և երբեմն միայն գրութեամբ անոր հիւանդութեան մասին աւելի տեղեկութիւն կը խնդրէին, Գերման մայրը ամէն շաբաթ ճոր հրատան եւ դարման կը ղրկէր ամէն կարելի միջոց ի գործ դնելու՝ տղան վաղահաս մահէ փրկելու համար։ Տղան հիւանդանոցէ հիւանդանոց կը փոխադրուէր, նորանոր բժիշկներու կը յանձնուէր։ Այդ երկար ամիսներուն՝ Գրիգորին համար մերթ կէս արծաթ եւ մերթ մէկ արծաթ կը վճարուէր հիւանդանոցներուն։

Գրիգոր ջրգողութեան բռնուած էր, փորը ջուր կը լեցուէր. անդարմանելի էր ցաւը։ Ինքն ալ, բժիշկներն ալ գործողութեամբ, շաբաթը անգամ մը այդ ջուրը պարպելէ ձանձրացան. Գրիգոր հազիւ 20—21 գարուններ տեսած էր. վերջապէս այս օրերս մեռաւ Գրիգոր, եւ փառաւորապէս ալ թաղուեցաւ, դարձեալ գերմանացիներու ծախքով եւ գերմ. գերեզմանին մէկ պատուաւոր անկիւնը, հրամանաւ Եղիշէ Սրբազանին. ան չուզեց գերմանացի հովիւին յայտնած այս փափաքը մերժել, եւ անտեսել այն բարիքները զորս անոնք ըրած էին թշուառ տղուն։ Գրիգոր որչափ ալ հոգեւոր ջերմ զգացումներ չէր յայտներ տակաւին, շատ բարի էր եւ սիրելի մեզ։

Սակայն մենք ի՞նչ ըրինք մեր Գրիգորին. մեր Գրիգորը Վեր. Գրիգոր Պաղտասարեանն է։ Մեր Գրիգորը յիսնապատիկ, հարիւրապատիկ անոք է։ Անշուշտ կը հասկնաք միտքս. Գրիգորին մահուամբը ուրիշ տղաքներ չմեռան։

Երկու երեք տարի է որ սրտիս կսկիծէն ես լռած էի, սակայն գործելէ դադրած չէի։ Այս հիւանդին առջեւ փորուած գերեզմաններուն հող կը լեցնէի. ժամանակ ժամանակ կաթիլ մը ջուր կը նետէի անոր ճակտին. ապրի՛ն անոնք որ մեր Գրիգորին հետ ալ մարդավայել ազնուութեամբ վարուեցան եւ ոչ թէ Զուիցերիացիներու և Գերմանացիներու ըրածին միայն հանդիսատես եղան։ Ապրին անոր օժանդակող ձեռքերը. ուրախ եմ որ Վեր. Փ. Խաչէնտէրեան, Հայկ Ագոնց, Միհրան եւ ուրիշներ ժամանակ ժամանակ ջատագովականներ եւ պաշտպանողական գրութիւններ գրեցին. ճշմարտութեան վկայեցին, կարեկցեցան եւ օգնեցին։ Սակայն

ի՞նչ ըրաւ խնամակալութիւնը։ Պէտք էր որ մեր եկեղեց՝ սլաշտօնական մարմինները ցարդ թերու դէմ բան մը գրէին ի միամտութիւն մեր հասարակութեան. սակայն մենք հանդէպ այս Որբանոցին, մերը ըլլայ, կամ Վեր. Պաղտասարեանինը, ձեռնպահ, անտարբեր չգտնուինք. մենք ինչ որ կ՚ընենք ատով մեր նկարագիրը կը յայտնենք։ Կանայ Գալիլիայի մէջ իր առաջին հրաշքով «իր փառքը յայտնեց» գրուած է. նշանակութիւնը ինքզինքը յայտնեց է։

Գրիգորները լոկ առիթներ են մեր հոգեկան «նեկէթիւը» առնելու. ուրախ եմ որ Իզմիր այս տարի 200 Պաղտասարեան Ընդարձակ Օրացոյց առաւ և նոյնքան ալ ուզեց, սակայն չկրցաւ ստանալ։ Եկեղեցիս ոսկի մը ալ ընծայ ղրկեց իր սովորութեան համեմատ։ Կը ցաւիմ ըսելու որ ուրիշ բազմամարդ եկեղեցիներ դէթ 20—30 հատ ալ Օրացոյց սպառած չեն և ետ կը ղրկեն Տնօրէնին։

Մենք ի՞նչ ըրինք Գրիգորին։

Ց. Մ. ԹԱՇՃԵԱՆ

ԵՐԳ ԵՐԳՈՑ ԳԻՐՔԸ

Շաբաթներ առաջ Հարոյ «Բիւզանդիոն»ի սիւնակներէն կոչ մը կ՚ընէր Բողոքական պատուելիներուն, որպէս զի Երգ Երգոցի վրայ բան մը գրեն։ Այդ կոչէն ի վեր բաւական ժամանակ անցաւ եւ լրագիրներու էջերուն մէջ բան մը չտեսնուեցաւ այդ գիրքին մասին, բացառութիւն ըլլալով հարկաւ Աւետաբերի մէջ Փրոֆ. Գրիգորեանի գրած մէկ կարճ յօդուածը։ Նկատելով՝ որ Հարոյ իր այդ կոչով յառաջ կուգար իբր ներկայացուցիչը շատ մը հետաքրքիր միտքերու, որոնք, Աստուածաշունչի գիրքերուն մէջ կարգ մը յատկութիւններով եղական և ուշագրաւ գիրք մը գրաւող Երգ Երգոցի մասին իրենց հետաքրքրութեանը յայտարարդ տալու համար ի զո՞ւր փնտռած են միջոցներ, կուգամ այս հակիրճ ուսումնասիրութիւնով այդպիսիներու հետաքրքրութեան քիչ թէ շատ գոհացում տալ ջանալ։ Ընթերցողները բնականաբար ներողամիտ պիտի ըլլան այդ եղած կոչին այսքան ուշ պատասխան տրուելուն համար, եթէ նկատի առնեն այն դժուարութիւնը և պահանջուած ժամանակի երկարութիւնը, նամանաւանդ Երգ Երգոցի նման գիրքի մը վրայ պատրաստուած ուսումնասիրութեան մը համար. և մանաւանդ՝ եթէ նկատի առնեն թէ այդպիսի գիրքի մը ուսումնասիրութեանը ձեռնարկող մէկը ի՞նչ տեսակ փափուկ գետնի մը վրայ է որ կը դնէ իր ոտքը, և հետեւարար որքա՜ն երկար վարանումներու կ՚ենթարկուի։

Ս. Պ. Մ.

Ա.— ԳԻՐՔԸ ԵՒ ԻՐ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Այս գիրքը Եբրայեցերէն Ս. Գիրքին մէջ՝ շիր հիշշիրիմ, Vulgate կոչուած լատինական թարգմանութեան մէջ՝ Canticum Canticorum, եւ Յոթանասնից թարգմանութեան մէջ ալ՝ էսմա ասմա՛ թօն կոչուած է, որոնց ամէնն ալ կը նշանակեն Երգ Երգոց։ Անգլերէն նոր թարգմանութիւնները թէև «Սողոմոնի Երգերը» կը կոչեն, սակայն կարգ մը թարգմանութիւններու մէջ ան ճանչցուած է Երգեր (Canticles) անունով։

Ինչպէս որ անունէն ալ կը տեսնուի՝ գիրքը իր ամբողջութիւնովը երգ մըն է. չենք գիտեր թէ ան իրեն հետ կցուած ի՛նչ տեսակ անուշ եղանակ մըն ալ ունէր, եղանակ մը՝ որ տարակոյս չկայ թէ արեւելեան կրակոտ ու վառ զգացումներուն հետ մէկտեղ թրթռուն երաժշտութիւնը կը ներկայացնէր, եղանակ մը՝ որ ո՛վ գիտէ քանի սերունդներու ականջներուն հնչած ու անոնց դիւրագրգիռ սիրտերը յուզած է, որ սակայն, աւա՜ղ, ժամանակը իր բարի սովորութեանը համեմատ, ուրիշ շատ մը թանկագին բաներու հետ մէկտեղ, զայն ալ խլած եւ թաղած է մոռացութեան անել խորութիւններուն մէջ, մեր ձեռքը թողլով միայն այն բառերը որոնք թրթռուն եղա-

նակին շեշ, եւ անոր զգայնիկ խազերուն կենդանութիւն կուտային։ Երախտապարտ համարելու ենք մեր անձերը ժամանակին, որ աստուածային նախախնամական կարգադրութեան համեմատ, մեզ գոնէ այդ չքնաղ երգին բառերը վայելելու շնորհքէն զրկած չէ։

Գիրքին վրայ հարեւանցի ակնարկ մը իսկ բաւական պիտի ըլլայ մեզի ցուցնելու անոր բանաստեղծական գողտրիկ արտադրութիւն մը ըլլալը։ Իսկ եթէ քիչ մը աւելի մօտէն զննենք զայն, աւելի բացորոշ պիտի տեսնենք հեղինակին վառ երեւակայութիւնը, միտքի կազմական կարողութիւնը և մանաւանդ զգայնոտ սիրտը, որ գիտէ բարախել Աստուծոյ պարգեւած գեղեցկութեան հրաշակերտներուն առջեւ։

Գիրքին լեզուն մաքուր է, թէև հոս հոն կը տեսնուին արամական բառեր, որոնք սակայն որոշ է թէ վերջը մուտք գտած են. ոճը՝ շնորհալի եւ համեմատաբար սահուն, ու երեւակայութիւնը՝ գեղեցիկ ու խիստ նկարուն։ Ո՛վ արդեօք չապշիր ու չհիանար երբ կը տեսնէ այն կենդանի պատկերները՝ որոնցմով հեղինակը լարող եղած է զարդարել իր երգը, եւ որոնք կարծես հոչակաւոր նկարիչի մը երանգաւոր վրձինին տակէն դուրս եկած են. պատկերներ են անոնք՝ կազմուած բառերով եւ առնուած բնութեան ծոցէն, որոնք մեզ հիասթափումէ վերջ, կը ցուցնեն նաև բնութեան ու գեղեցիկին սիրահար բանաստեղծ հեղինակին միտքի զարմանալի կարողութիւնը երեւակայելու և չինելու մասին, որով Ամենակարողը օժտած է զինքը։ Տեսէ՛ք գիրքին մէջ ինչպէ՛ս գեղեցիկ ու պատկերալից տեսարաններ իրարու յաջորդելով մեր աչքին առջեւ կը բերուին ճարտարօրէն. հոս սիրուն աղաւնի մըն է սպասաւորին խոռոչներուն մէջը պահուած[1], կամ ջուրի առուակներուն քովիկը հանգիստ պառկած[2]. իսկ հո՛ն, վախկոտ այծեամ մ՚որ լեռներու վրայ կ՚ոստնու ազատ[3], կամ կ՚ա-

[1] Գլ. Բ. 14. [2] Ե. 12. [3] Բ. 9. [4] Դ. 5.

բածի սպիտակ ու անուշահոտ շուշաններէ շրջապատուած[4]. հո՛ս Գաղատոս բլուրներուն բերրի կողերուն վրայ արածող այծերը[5], իսկ հո՛ն տերեւալիտ ծառեր և անուշաբոյր ծաղիկներ են որ ի տես կուգան իրենց գեղունակ տեսքովը. «կարծես հովիւ-սիրականին հետ մէկտեղ կը գտնենք մենք զմեզ, գարնան զուարթ առաւօտ մը, այգիներու եւ թզենիներու սրտահմայ վայրի մը մէջ, ուր կը քալէ ան[6], կամ կարծես կը տեսնենք բուրումնաւէտ ու վարդարուն պարտէզ մը որ կը յիշեցնէ անոր իր սիրուհիին հմայքը[7]»։

Այս չքնաղ գիրքը, որքան որ ալ ներկային մէջ չատ մը տարակուսող միտքերու կողմէ յարձակումի առարկայ եղած ըլլայ, եւ որքան որ ալ գտնուին անանկներ՝ որոնք իրենց նեղմտութիւնովը զայն Ս. Գիրքի հատորէն դուրս վտարելու զաղափարը յղանան իբր աւելորդ ու անպէտ գիրք մը, ան՝ սակայն հաստատուն կը մնայ իր տեղը. քանի որ աստուածային անտեսանելի ձեռքը առած ու զանիկա դրած է սրբազան գիրքերու չարքին մէջ. ալ ո՞ր մարդկային ձեռք կարող է շարժել զայն իր տեղէն։ Հակառակ այդ գիրքին թշնամի անհատներու ջանքերուն, գտնուած չէ Ս. Գիրքի թարգմանութիւն մը կամ բնագիր հատոր մը՝ որուն մէջէն դուրս ձգուած ըլլայ ան։ Ընդհակառակը տեսնուած է որ բոլոր թարգմանութիւնները հին կամ նոր, Աստուածաշունչի գիրքերուն բոլոր ցանկերը, որոնցմէ մեր ձեռքը հասածներուն մէջ է՝ հինը կը ներկայանայ Սարդիկէի երէց Մելիտոսինը, Ե. Տ. 170, եւ մասնաւորաբար երբայական բնագիրը՝ Երգ Երգոցը կը պարունակեն իրենց մէջ. ու քանի որ այդքան հեռու ժամանակէն մեր ձեռքը կը հասնի գիրք մը որ չատ կանուխ իր տեղը գրաւած է Ս. Գիրքի սրբազան հատորին մէջ, ալ ուրեմն տարակոյս չմնար անոր վաւերական ըլլալուն ու կանոնականութեանը։

Երգ Երգոցի մասին մեր տարակոյսները

[5] Դ. 1. և Զ. 5. [6] Բ. 11—13. [7] Դ. 13—15.

բոլորովին պիտի փարատին եթէ գիտնանք թէ Հրեաները ո՞րչափ կարեւորութիւն կուտային անոր եւ Ս. Գիրքի հատորին մէջ ինչ տեսակ կարեւոր տեղ մը առած էին։

Եբրայական Ս. Գիրքին մէջ, ան երեք գլխաւոր բաժանումներէն երկրորդին, այսինքն, Քեթուվիմ գրութիւններ կոչուած բաժանումին մէջ տեղ գրաւած է, եւ այդ բաժանումը կազմող 10 գիրքերու շարքին մէջ ալ չորրորդը կը կազմէ, սա կարգով. Սաղմոսաց, Առակաց, Յոբայ, Երգ Երգոց, Հռութայ, Ողբք Երեմիայ, Ժողովողի, Եսթերայ, Դանիէլի եւ Եզրասայ, որոնց կըցուած է Նէեմիայ։ Ոչ միայն այսչափ, այլ Հրեաները Երգ Երգոցը դ'րած էին այն հինգ գիրքերու շարքին մէջ եւ ան ալ առաջին տեղը, որոնք Մեկիլոթ[1] կը կոչուէին, և որոնք են Երգ Երգոց, Հռութայ, Ողբք Երեմիայ, Ժողովողի եւ Եսթերայ գիրքերը։ Ասոնցմէ իւրաքանչիւրը տօնի մը առթն կը կարդացուէր, պաշտամունքի միջոցին, հիշդ օրէնքի ընթերցումէն վերջը։ Եւ մինչ Եսթերի գիրքը՝ Փուրիմի տօնին, Ժողովողի գիրքը՝ Տաղաւարահարաց տօնին երրորդ օրը, Ողբք Երեմիան՝ Ա. ամսուան 9րդ օրը[2], Հռութայ գիրքը՝ Պենտեկոստէի երկրորդ օրը կը կարդացուէին, Երգ Երգոցը սակայն տօներու մեծագոյնին Պասէքի կամ Զատկի ութերորդ օրը կը կարդացուէր։

Ս. Պ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

[1] Մեկիլոթ =գլան, մագաղաթի թերթ.

[2] Թէ՛ առաջին եւ թէ երկրորդ տաճարին կործանումին աւանդական թուականն է։

ՏՈՔԹ. ՅՈՎՍ. Տ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Մանչերու Թշնամին — 5 Գին դրչ.։
Կես-Բժշկական Խօսակցութիւններ—Գին 5 դրչ.
Կեղրոնատեղի՝ Պալենց Գրատուն, Կ. Պոլիս
9—10

ՎԵՐԱՇԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Այս բառով կը հասկցուի բան մը իր նախկին վիճակին վերածել։ Օրինակի համար եկեղեցիի հոգաբարձութեան մը կամ վարչական ժողովի մը պաշտօնավարութեան շրջանը լրանալէ յետոյ, երբ նոր քուէարկութեամբ դարձեալ նոյն մարմինը կ'ընտրուի, կ'ըսենք իր պաշտօնին մէջ վերահաստատուեցաւ։ Կամ երբ մէկը տեղի մը վրայ երէց կը ձեռնադրուի կամ ընտրութեամբ մը հովուութեան կը հրաւիրուի, բայց յետոյ հրաժարելով մեկնելէ վերջ վերստին նոյն տեղին վրայ պաշտօնավարելու կը հրաւիրուի, կ'ըսենք իր պաշտօնին մէջ վերահաստատուեցաւ։ Ան կրնամ ըմբռնել։ Բայց ինչ որ չեմ կրնար ըմբռնել, այն է թէ, այդ անձը երբ բոլորովին իրեն անծանօթ նոր տեղի մը վրայ կը սկսի պաշտօնավարել, հոդ ի՞նչ վերաստատութիւն ունեցած կ'ըլլայ։ Արդեօք ըսել կ'ուզուի թէ նախկին տեղէն հրաժարելով, իր ձեռնադրութի՞ւնն ալ խախտեցաւ եւ ա՞յդ է որ վերահաստատել կ'ուզուի։ Բայց այդ չի կրնար հասկցուիլ ցորչափ իր անպաշտօն վիճակին մէջ ալ ինքը երէց մը ըլլալով, ձեռնհասութիւն կ'ունենայ եկեղեցիին խորհուրդները մատակարարելու, պսակելու և այլն։ Ուրեմն երէցի վերահաստատութիւն կամ երիցակարգութիւն բառերով ի՞նչ ըսել կ'ուզուի արդեօք։ Երէցի կամ հովիւի վերահաստատութիւնը սա պարագային ո՞ր կէտին կը վերաբերի։ Բոլորովին անիմաստ բան մը չըլլա՞ր։ Մենք գիտենք թէ Լուսաւորչական կղեր մը տեղի մը վրայ տնեցած Առաջնորդութեան պաշտօնէն հրաժարելով, ուրիշ տեղ մը վրայ կը սկսի պաշտօնավարել, առանց վերահաստատութեան արարողութիւն մը պէտք ըլլալու, վասնզի բոլորովին անիմաստ, աննշանակ բան մըն է այդ։ Երէց մը երբ բոլորովին նոր եւ իրեն անծանօթ տեղի մը վրայ պաշտօնավարութեան կը հրաւիրուի, այն տեղին վրայ վերահաստատուած չի կրնար ըլլալ։ Նոր պաշտօն մըն է որ կը սկսի, հետեւապէս վերա-

հաստատութեան կամ երիցակարգութեան արարողութիւն մը անիմաստ բան մը պիտի ըլլայ։

Եւ մեր Հայ Աւետարանական եկեղեցիները չուտ ըմբռնելով վերահաստատութեան կամ երիցակարգութեան արարողութեան ծիսակատարութենէ մը աւելի արժէք չունենալը, վաղուց լքած են այդ սովորութիւնը։

ՄԻՀՐԱՆ

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՁԵՌՔԸ

Անձրեւը տեղացած էր ամբողջ գիշերը։ «Սմօքի»ն կը հոսէր այն տեսակ յամառ արագութեամբ մը, որ ոչ ոք կրնար սանձել զայն։

Հիւղակ մը առանձին ամրացած կը մնար գետափին վրայ, մղոններ հեռու դրացիներէ։ Մարդ չկար անոր մէջ, բայց ի փոքրիկ տղեկէ մը, որ մանկական անհոգութեամբ կը ննջէր անտաչ օրօրոցի մը մէջ, մինչ մահացու ջուրը կը մօտենար դէպ ի հիւղակը, որ իր սոսկալի յարձակման նշանակը եւ աղետաբեր ոճրագործութեան կէտ նպատակը եղած էր։

Դուռը բաց էր եւ քիչ մըն ալ ցած. այս պատճառով իսկոյն հոսանքը կատաղի սրընթացութեամբ ողեղեց հիւղակը։ Այս ամէնուն անտեղեակ՝ մանկիկը գողտրիկ մրափներու մէջ թաղուած կը քնանար հանդարտօրէն։ Սակայն վայրկեան մը չանցած եկաւ անագորոյն հեղեղը ու խոյացաւ մահիճին վրայ։ Մեղմովին գրկելով եւ կոհակներուն վրայ քանի մը անգամ երերցնելէ ետքը, դէպ ի դուռը քշեց զայն. հոս ալ պահ մը յողդողդ տատանումէ մը ետքը՝ այլեւս դիւրաշարժ նաւակի մը պէս մրրկաւէ եւ զայրացկոտ գետին բաց ծոցը կը գտնուէր օրօրոցը։ Նուրբ ու կոկիկ օրօրոց մը ըլլալէ աւելի, խորտուբուրտ բայց եւ այնպէս ապահով մակոյկ մըն էր ան։

Սակայն ո՞ւր էր խեղճ պզտիկին մայրը, որ կը թերանար իրեն գալ եւ փրկել իր սիրասուն զաւակը ահռելի վտանգէն։

Դրացի կիները դաշտ գացած էին գործելու, այր և կին ալ ստիպմամբ ընկերացած էին անոնց՝ եգիպտացորեն ցանելու համար։

Քանի մը ժամ անցած էր երբ կինը յանկարծակի կանգ առնելով, ականջ դրաւ ջուրին ահեղագոչ խոխոչիւնին. վայրկեան մը ապշահար կեցաւ աչքերը սեւեռած ամուսնին՝ Ճոնին իսկ հոգին եղող տղեկին. «Ճոն, ըսաւ վշտագին ձայնով մը, ահա գետը յորդած է սաստկապէս, ալ չեմ կրնար անհոգ գտնուիլ զաւակիս համար, երթամ տեսնեմ ինչ եղաւ, առանձին թողուլ աղէկ չէ ըսած էի քեզի, ո՜հ վախս գլուխս եկաւ»։

Շատ չանցած Ճոն ոգեւարի ճիչ մը լսեց եւ տեսաւ որ կինը խելքը գլխէն թռած, մէկ խօսքով մոլեգնած կ'երթեւար. խիստ տժգունած՝ մօտեցաւ անոր. «Ի՞նչ կայ, ինչո՞ւ այսչափ յուզուած ես Մօլի». «Ո՜հ չի կրցի տունը գտնել, Ճոն, գոչեց ուժաթափ կինը եւ հազիւ հեծկլտալով սա բառերը կը հառաչէր. «կարծեմ տեղէն շարժած գացած է խեղճ տղեկն ալ միասին...»։ Տակն ու վրայ եղաւ Ճոնի միտքը։ Վիշտերու պայքարն էր ասիկա, որ տեղի կ'ունենար ամէն խիզճ կրող զգացումներու միջեւ։ Այլեւս չէր կրնար զսպել իր հայրական լուրջ անփութութիւնը. անմիջապէս արտորաց դէպ ի վայրը, ուր կը գտնուէր խրճիթը։ Ուրիշ բան տեսնել չէր բաղձար, բայց միայն օրօրոցը՝ մէջի մանուկովը. աւա՜ղ, ոչ խրճիթ եւ ոչ ալ հետք մը անկէ. յուսահատութեան ակնարկ մը նետեց եղեռնագործ ջուրին, որ ողողած էր հիւղակէն շատ հեռու տեղերն իսկ, ու ալիքներովը կը քշէր անտուկներ, տակառներ, տան կարասիներ, չէնքի բեկորներ, նոյն իսկ արմատախիլ կ'ընէր անտառին ծառերը, բայց ոչինչ կար անյայտ տունէն, ոչինչ թշուառ մանուկէն։

Այր եւ կին ի զուր աշխատեցան հետեւիլ կատաղի յորձանքին ընթացքին. կարելի՞ է անոր ուերիչ զօրութեան դէմ դնել։ Սա միայն կարելի եղաւ որ անոնք վհատած կեցան եւ ապշած դիտեցին իրարու աչքէն հոսող արցունքի կաթիլները, իրենց մէկ հատիկ զաւկին համար։ Գորովագութ մայր մը, սիրոյ մարմնացած տիպար մը արդեօ՞ք կրնար մխիթարուիլ միայն լալով. «Ո՞հ ո՞ւր է մեր սիրուն պէպէքը» հեծկլտացին լալով, ողբալով։

Դժբաղդ հայրը յուսահատութեան ճիչեր արձակելով «կարծեմ յոյսերնիս կտրէլու են» անոր կեանքէն» կը պատասխանէր սրբատաբեկ կնկան ու թեւերը ուսերուն վրայ դնելով, կը նայէր անոր աչքերուն, որոնք պահ մը գոցուած էին։ Բարեպաշտ կինը կ'ըսէր. «Երբեք չեմ կրնար հաւատալ որ Աստուած պիտի չպահպանէ զայն ու թոյլ պիտի տայ որ խեղդուի»։ Ու ծունկի վրայ գալով աղօթեց, աղօթեց ջերմագին, ահարկու գետին ծոցը գտնուող ալեծածան զաւկին համար. յետոյ ոտքի ելաւ եւ գողտրիկ ձայնով ու կատարեալ վստահութեամբ մը «Աստուած պիտի խնամէ զայն» ըսաւ։ Եօթնեակներ անցան, տակաւին բան մը լսուած չէր կորսուած տղեկին վրայով. ամէն ոք, բաց ի մօրմէն, կը հաւատար թէ անգութ գետը չատոնց տարած էր զայն Ովկիանոսին անհունութեան մէջ։

Օր մը բարեկամ մը եկած էր իրենց, ան հարցուց անոնց թէ լուր մը առա՞ծ են կորսուած զաւակնուն վրայով։ «Երբե՛ք և յոյս ալ չունինք, պատասխանեց հայրը». «այո՛ բարեկամ այլ եւս մեր սիրելին չպիտի տեսնենք» յարեց խեղճը։ «Ո՛չ, ո՛չ» միջամտեց կինը անվեհեր նայուածքով մը, որ իր չքնաղ դէմքին հետ միանալով՝ յոյսի նշոյլներ կ'ուզէր սփռել ողբացող էրկան ջանջախուած սրտին վ այ։ «Ես յոյս բոլորովին կտրած չեմ, զաւակս ուղղակի ամենատես Աստուծոյ ձեռքին յանձնած եմ։ Ան գիտէ եւ անշուշտ պիտի ընէ ինչ որ լաւագոյնն է իրեն ու մեզի համար, բարի է ինչ որ պատահի, օրհնեալ ըլլայ Անոր կամքը»։

«Շատ աղէկ, պատասխանեց բարեկամը, կը ցաւիմ որ տղուն վրայ առնուելիք տեղեկութիւնը մինչեւ հիմա ուշացաւ։ Դաշտին մէջ, ճամբուն վրայ ձգուած սա լրագիրը հետաքրքրութիւնս շարժեց. ճամբորդ մը ձգած ըլլալու է. յորձանքին հետեւեալ օրը հրատարակուած է, եւ կը գրէ որ վարի Ջրքի-թաուկէն մէկը Մեծ Սանդի գետէն տղեկ մը ազատած է. անշուշտ ձերը ըլլալու է»։ Խօսքը դեռ մարդուն բերանն էր, հայրը աճապարանքով յափշտակեց թերթը եւ սկսաւ կարդալ. կինն ալ իր ուսերուն վրայ ծռած, անձկաբեկ աչքերը կը պտտցնէր թերթին վրայ, որուն մէջ հետեւեալը կարդացին։

«Երէկ չէ առջի օր, խուռն բազմութիւն մը կը կենար գետափին վրայ, դիտելու համար ծառերը, տան կարասիները, փլած տուներու բեկորները, քանդուած պատերու ատաղձները եւն. եւն, զորս հոսանքը բերած էր եւ կը բերէր շարունակ. մէկը, ի մէջ այլոց, նշմարեց երերուն բան մը որ փոքր օրօրոցի մը կը նմանէր. Դաւիթ, որ շնորհիւ իր առաքինի գործերուն բարի անունը շահած և ամէնուն կողմէ «Բարի Դաւիթ» կոչուած էր, այս միջոցին եղերքը կը կենար։ Ամէնն ալ օրօրոցին վրայ կը խօսէին միայն. բայց Դաւիթ ուշադրութեամբ կը դիտէր կը զննէր։ Վերջապէս «մի գուցէ մանուկ մը ըլլայ մէջը» ըսաւ, ու արագութեամբ եւ կատարեալ ճարպիկութեամբ, վարեց իր նաւակը վազուն հոսանքէն դէպ ի օրօրոցը, որ կը տարուբերուէր գետին մը-ըրկածուփ կոհակներուն միջեւ. ամէն բարիքներու համար անձնուէր Դաւիթ այդպէս անողորմ ալիքներուն դէմ բաւական ատեն ոգորելէ եաքը, շատ դժուարութեամբ հասաւ հոն եւ տեսաւ օրօրոցին մէջ արթուն մանկիկ մը։ Մոռցած իր կեանքը, նաւակին մէջէն երկննալով՝ դէպ ի իրեն քաշեց օրօրոցը եւ ազատեց մահամերձ տղան։ Սակայն աւելի մեծ վտանգը նաւակը ետ դարձնել եւ առանց վնասուելու ցամաքը իջնելուն մէջ կը կայանար։ Բազմութիւնը հետաքրքրութեամբ կը դիտէր զայն. «կեցցէ»-ներու եւ ծափահարութեան ձայներ աւելի կը թնդացնէին օդը. քանի՛ ան կը մօտենար ցամաքին։ Ժողովուրդը չրջապատեց

տղեկը, որ զուարթ ժպիտներով կը պատասխանէր զինքը դիտողներուն աչքերէն հոսող արտասուքի կայլակներուն։

«Բարի Դաւիթ ամէնէն դիւցազն և վեհանձն մարդերէն է Ամերիկայի. ան իսկոյն իր տունը տարաւ փոքր Մովսէսը, մարդասէր բարին այլեւս ուրիշ բան չէր խորհեր, բայց միայն հրատարակելով՝ ծանուցանել խնդիրը նոյնութեամբ. հակառակ իր անձուկ վիճակին կը հրատարակէ թերթիս միջոցաւ թէ, պիտի որդեգրէ մանուկը մինչեւ որ ծնողքը լսեն ու ուզեն զայն և պիտի յանձնէ անոնց առանց որ եւ է բան մը իրը փրկանք պահանջելու»։

«Ո՜հ, Ճօն, Աստուած բարի է. վստահ եմ որ ատ տղեկը մերինն է», գոչեց կինը։

Ճօն եւ կինը քանի մը ժամէն համբայ ելան. հազիւ իրիկունը ուշ ատեն ժամանեցին դիւցազն բարի Դաւիթի տունը։ Անպատում յուզումներով համակուած էր Մօլի, երբ աչքերը բանալով տեսաւ որ մանկիկը իրն է։ Զմայլեցաւ իր զաւակը փրկող առաքինի Դաւիթին վրայ։

Մայրը ծնրադրեց տղուն անկողնին քով, թեւը կարկառելով համեստ ճէյնսի՝ Դաւիթի կնոջ, որ այնչափ փաղաքշական խրատներ ընծայած էր իր զաւակին, որքան կրնար գորովագութ մայր մը իր հարազատին ընել. համբուրեց իր դեռաբողբոջ զաւակը որդեգրող մայրը և ըսաւ. «ես երբեք չխորհեցայ որ աւելի յարմար անուն մը ընտրելու համար մինչեւ այս իրիկուն սպասել պէտք էր. այսուհետեւ զաւակս պիտի կոչուի Բարի Դաւիթ. այլ ես ան ձերը պիտի ըլլայ, որչափ որ մերն է։ Ահա անիրաւ հեղեղը մեր ամրողջ ունեցածը աւլեց տարաւ. ալ ի՞նչ ունինք աշխարհիս վրայ. հոս ձեր քաղաքը պիտի կենանք, պիտի պարապինք գործով մը, ինչ որ ալ ըլլայ, եւ պիտի ապրինք ճիշդ ձեզի կից, որպէս զի դուք ալ ունենաք ձեր իրաւունքը տղեկին վրայ, զոր ուղղակի Աստուած տուած է ձեզի, փրկելով զայն սոսկալի հոսանքէն ձեր միջոցաւ, իրեն երկու հայր ու երկու մայր տալու համար։

Թարգմ. ԼԵՒՈՆ Յ. ԹԱՄԶԱՐԵԱՆ

ՊԱՐՏԻԶԱԿԻ ՀԱՅ ԱՒԵՏ. ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿԱԳԻՐԸ ԵՒ ՆԵՐԿԱՅԻՍ ՔԱՆԻ ՄԸ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ

Տեղիս մէջ՝ առաջին միսիոնարներու միջոցով՝ Ս. Աւետարանի քարոզչութիւնը սկսած է 52 տարի առաջ, և Հայ Աւետ. Եկեղեցին կազմակերպուած է հոս կէս դարէ ի վեր։

Եկեղեցին կազմուելէն ի վեր մեր ժողովուրդը 32-35 տարի հովիւ կամ քարոզիչ ունեցած է, եւ մնացեալ 15-18 տարիներու միջոցին՝ ամսիոնին պէտքը լեցուցած են Եկեղեցիին Սարկաւագները, կարող եղբայրներ, գաւառին միսիոնարները, եւ մերթ ընդ մերթ՝ այցելու քարոզիչները։

Եկեղեցին ընդհանրապէս 4էն 6 ոսկի ամսական տուած է իր հոգեւոր պաշտօնեային։ Այդ գումարին կէսը ժողովուրդը վճարած է, եւ կէսն ալ Ամերիկեան Պօրտը։

Պաշտօնեայ չգտնուած միջոցին՝ հոգեւոր տուրքը ընդհանրապէս վճարուած չէ՝ ո՛չ ժողովուրդին եւ ոչ ալ Պօրտին կողմէ, քանի որ ամսական պահանջող պաշտօնեայ չկար։ Երբեմն՝ մեկնող պաշտօնեային օրէն պարտք մնացած է, եւ այդ պարտքը վճարուած է պաշտօնեայ չգտնուած միջոցին՝ ժողովուրդին եւ օրուան միսիոնարին կողմէ։

Եկեղեցին սկիզբները քիչ անդամներ ունեցած է—բնականաբար՝ քանի մը հատով սկսելով նախ—բայց հետզհետէ Եկեղեցիին անդամները յատցած են, 150-170 հաղորդութեան անդամ, այր ու կին։ Այրերու մէջէն կան բաւական թիւով անդամներ, որոնք ցրուած են Ատարազար, Իզմիտ կ. Պոլիս, Անգլիա եւ Ամերիկա, ուր աչքի զարնող յաջող դիրքեր գրաւած են. ոմանք։

Ունինք Եկեղեցի (չէնք) մը որ շինուած է 1855ին։ Շինութեան համար ծախք եղած է գրեթէ 1000 ոսկի, որուն 900ը Խրիմի պատերազմին միջոցին հայթայթած են Վեր. Տօքթ. Համլին եւ Յովհաննէս էֆ. Մինասեան, եւ 100 ոսկին ալ նուիրած է տեղիս ժողովուրդը, իբրեւ դրամ եւ իբրեւ աշխատութիւն։ Այս չէնքը ժողովուրդին կը վերաբերի։ 1855ին շինուած չէնքը ժամանակի ընթացքին մէջ բոլորովին հինցած ըլլալով՝ ատեն մը, 1903ի օգոստոսէն առաջ՝ ժողովուրդը իր պաշտամունքը կատարած է Բարձ. վարժարանի հին չէնքին մէջ, եւ 1902ի մարտ ամիսին մէջ՝ այդ վաղեմի հին չէնքը բոլորովին քակուելով՝ նո՛յն տեղը, ճիշտ նո՛յն մեծութեամբ, ունենալով մէջը այս անգամ 6 սիւներ, հիմնովին նորէն շինուած է, կէս քարաշէն։ Այս նոր չէնքին համար ծախք եղած է 445 ոսկի, որուն 100 ոսկին ժողովուրդը նուիրած է, 85 ոսկին բարեսէր անձերէ իբրեւ նուէր հաւաքուած է, եւ 50 ոսկի ալ նուիրած է Ամերիկեան Պոլսոյ, իսկ մնացեալը 210 ոսկին փոխառութեամբ հայթայթուած է. և այդ գումարը կը մնայ այսօր իբրեւ ժողովուրդին պարտքը, որուն մէջէն 10 ոսկիի չափ պակասած է, կարծեմ, վերջերս եղած այլ եւ այլ փոքր նուէրներով։

Մեր Եկեղեցիին ներկայ քարոզիչն է Պատ. Սարգիս Մանուկեան (տարի ու կէսէ ի վեր հաւատարմարար կ'աշխատի ժողովուրդին մէջ) որ երկու տարի առաջ ընթացաւարտ եղած է Մարզուանի թէ Գոլէճէն եւ թէ Աստուածաբանական վարժարանէն։ Իր ամսաթոշակին մէկ մասը կը վճարէ ժողովուրդը եւ միւս մասն ալ Պորտը։

Ժողովուրդին ընդհանուր հոգեւոր տուրքը՝ տարեկան՝ եղած է 60 ոսկի, որուն 36ը ժողովուրդը վճարած է եւ մնացեալ 24 ոսկին ալ Պորտը, որուն կողմէն ամսէ ամիս բարեսիրաբար կը վճարուի նաեւ երկու ոսկի ժողովրդային դպրոցներուն համար։

Ունինք մանկապարտէզ մը և երկու նախապատրաստական դպրոցներ, մէկը աղջիկներու և միւսը մանչերու համար։ Մանչերու դպրոցին դաստիարակ-ուսուցիչն է Պ. Երուանդ Պասմաճեան, դեռատի երիտասարդ մը, որ իր կոչումը լիապէս ըմբռնած՝ բուռն ջանքերով կ'աշխատի, որուն չոչափելի արդիւնքները տեսնուած են։

Կ'արժէ ուրեմն որ նիւթապէս եւ բարոյապէս քաջալերուի Պ. Երուանդ Պասմաճեան։ Աշակերտներու թիւը չատցած ըլլալուն պատճառով՝ վերջերս Պ. Ե. Պասմաճեանի օգնական մը տրուեցաւ, Պ. Յակոբ Տաղլըեան՝ խոնարհ, պարկեշտ ու աշխատասէր երիտասարդ մը։

Աղջիկներու դպրոցին վարժուհին է Օր. Եւպրաքսէ Նօտուլեան, որուն համար ալ նոյն գովեստները կրնանք ընել, իր կարողութիւնը եւ անխոնջ աշխատութիւնները նկատողութեան առնելով։ Աղջիկներու դպրոցին կամ ծաղկոցին մէջ կը գտնուին 65ի չափ աշակերտուհի։ Օր Նօտուլեան ունի օգնական մը, Օր. Վիքթոր Պոլոսեան, որ մանկապարտէզի ճիւղին մէջ կ'աշխատի։

Քանի մը տարիներէ ի վեր մեր ժողովուրդը ունեցած է իր մանկապարտէզը՝ ուր հաւաքուած են 30–65 սիրուն երկսեռ փոքրիկներ։ Անցեալ տարի երբ Ազգայիները ունեցան իրենց առաջին մանկապարտէզը, եւ Օր. Ռ. Փանոսեան, Հայ Աւետ. ժողովուրդէն, իրենց տան մէկ մասը մասնաւոր պանկապարտէզի վերածեց՝ Հայ Աւետ. մանկապարտէզի փոքրիկներուն թիւը հետզհետէ պակսիլ սկսաւ, որուն համար ժողովուրդին վարչական ժողովը յարմար գտաւ մանկապարտէզը փակել, աւելի ճիշդ, մանկապարտէզը միացնել աղջիկներու ծաղկոցին հետ։ Մեր համոզումը այն է թէ՝ տեղիս Հայ Աւետ. ժողովուրդը ունենալու է իրեն սեփական մանկապարտէզ մը եւ աղջիկներու եւ մանչերու նախակրթարաններ (արդի ուսմանց ծրագրէն քիչ մը աւելի բարձր ծրագրով) ուր ժողովուրդին զաւակները կարենան առնել հիմնական կրթութիւն մը, սորվիլ այլ եւ այլ կարեւոր ու պիտանի դասերու հիմնական տարերքները, որոնցմով

բաւականացած պիտի ըլլան աղքատիկ դասակարգի զաւակները՝ երկրագործութեան, շերամաբուծութեան եւ արհեստներու մէջ։ Ունեւորները արդէն իրենց զաւակները յարմար ատենին Բարձրագոյն Վարժարանը կը դնեն, բարձրագոյն ուսում և կրթութիւն տալու համար։

Եկեղեցին անցեալին մէջ ունեցած է Արտաֆին և Ներֆին վարչական ժողովներ կամ Հոգաբարձութիւններ, որոնց մէկ քանի տարիներէ ի վեր յաջորդած է միակ վարչական ժողով մը, որ հինգ անդամներէ կը բաղկանայ, որոնց պաշտօնավարութեան շրջանը միայն մէկ տարի է, եւ այդ վարչական մարմինը կ'ընտրուի ամէն տարի, Ս. Ծնընդեան օրերու մէջ՝ ժողովուրդին տարեկան ժողովէն։

Եկեղեցիին արտաքին եւ ներքին հոգաբարձու ժողովները սկիզբէն ի վեր Միսիոնարի հետ խառն ժողովներ ունեցած են եւ հիմա, քանի մը տարիներէ ի վեր՝ այդ խառն ժողովին տեղը կը բռնէ Գաւառական ժողովը որուն անդամներն են Ատաբազարի, Նիկոմիդիոյ եւ Զարանգակի Վեր. Հովիւները, Արծ. Երէցներ, Գատ. Քարոզիչներ եւ Նուիրակներ յիշեալ եկեղեցիներու կողմէն, որոնց եկեղեցական ու կրթական ամէնէն կարեւոր խնդիրները կը լուծուին այդ ժողովներուն մէջ, որոնք տեղի կ'ունենան տարին 3-4 անգամ, յիշեալ տեղերու մէջ, կարգաւ։ Գաւառական ժողովին նախագահն է Գաւառիս Վեր. Միսիոնարը որ է նախագահ նաեւ տեղիս եկեղեցիին վարչական ժողովներուն, երբ եկեղեցին առանց հովիւի կամ երէցի կը մնայ։ Գաւառական ժողովին անդամ է նաեւ Գաւառիս Ազգապետը՝ Կարապետ էֆ. Գոնտայեան։

Եկեղեցիին վարչական ժողովները կանոնաւորապէս տեղի կ'ունենան երկու շաբաթը անգամ մը։ Բացառիկ պարագաներու մէջ աւելի շուտ կամ ուշ կրնայ ժողով գումարուիլ, ժողովին Պատ. Նախագահին հրաւէրով։

Վարչական ժողովի նիստերուն որոշումները արձանագրելու համար կայ կանոնաւոր տումար մը։ Այժմու քարտուղարն է Տիար Մկրտիչ Փիրէնեան, որ իր քով կը պահէ տումարը, ըստ սովորութեան։

Հանգուցեալ Վեր. Մր. Փիրոէ վերջ՝ Գաւառիս Միսիոնարը եղած է Վեր. Տքթ. Ռոպէրթ Զէյմսը, տեղիս Բարձր. Վարժարանի համակրելի Տնօրէնը, որ տարիէն աւելի կ'ընէ որ կը գտնուի իր ծննդավայրը Քանատա եւ մօտերս պիտի վերադառնայ Պարտիզակ։ Իր բացակայութեանը միջոցին՝ գործերը վարեց ու կը վարէ հայագէտ Վեր. Հըրպերթ Ալլէն, մտային բարձր կարողութիւններով օժտուած անձնաւորութիւն մը։

Վերջաւորութեան մը գալէ առաջ չենք կրնար մոռնալ խոնարհ ու համակրելի անձ մը, Տիար Ղազարոս Քանչէլեան, որ միշտ յօժարակամ գտնուած է ժողովուրդին, եկեղեցիին, և դպրոցներուն իր օգտակար ծառայութիւնները մատուցանելու ամենայն սիրով։ Երկար առանձ ի վեր ինք եղած է ժողովուրդին մխքարը, և դպրոցներու մուտքի եւ ելքի վերաբերեալ գործերը կատարողը։ Վերջերս եկեղեցական ժողովը կինքը ընտրեց նաեւ Սարկաւագ։

Ս. ՀՄԱԿԱՐԵԱՆ

ՄԵՐ ՈՐԲԱՆՈՑԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՋԱՐԸ

Տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ ՁԱՏԿԻ երկուշաբթի օրը Զրուսալէմ մէջ։

Կը խնդրուի ղրկել տեսակ տեսակ ձեռագործներ եւ իրեղէններ, որոնք դիւրաւ կրնան ծախուիլ յօգուտ հաստատութեանս։

4—5 Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

ՀՈԳԵՒՈՐ ԱՐԹՆՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ԴԷՊՔԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

Լոնտոնի մէջ այս միջոցիս հանրային ուշադրութեան առարկայ դարձած է հոգեւոր արթնութեան այն հոսանքը՝ որ սկսած է Լոնտոնէն ու տարածուած ամբողջ Իռլանտայի և Սկովտիոյ մէջ, քարոզչութեանը միջոցաւ Թօրի եւ Ալեքսանդր ընկերներուն։ Անգլիական մամուլը մեծագէս կը զբաղի այս ուշագրաւ դէպքով. և անգլիացի ժողովուրդը հիացական ուշադրութեամբ մը կը հետեւի անոր օր ըստ օրէ ստացած կերպարանքներուն։

Ահա այդ հոգեւոր զարթնումին նկարագրութիւնը։

Ալպէրթ Հօլի մէջ տեղի ունեցած գումարումները՝ հաճելի անակնկալ մը եղած են ոչ միայն աւետարանիչներուն, այլ նաև հոգեւոր արթնութեան կազմակերպիչներուն։ «Իմ մասիս, կ'ըսէ Տօքթ. Թօրի, կրնամ բացատրել գիշերուան բազմամարդ գումարումները, բայց ցորեկուան գումարումները՝ ո՛չ նուազ ունկնդիրներ ունեցած են, և ասիկա զարմանք կը պատճառէ ինծի։ Օր ըստ օրէ հազարաւոր մարդիկ կուգան, և օր ըստ օրէ մեծ թիւով նորադարձներ կ'ունենանք։ Ամէն դասակարգէ մարդիկ հրապարակաւ կուգան փրկութիւն գտնելու։ Այս գործին սկզբնաւորութենէն, Լոնտոնի գումարումները չափազանց արդիւնաւոր եղան։ Ժողովներու շաբթուան տօնադարձին աւարտման՝ Տօքթ. Թօրի ըսաւ թէ «ամենայաջող շաբաթը եղած է ատ, որ ո՛եւ է տեղ տեսնուած ըլլայ»։

Փետրուար 5էն մինչեւ 11 տեղի ունեցող ժողովներուն ներկայ գտնուող ժողովուրդին թիւը եղած է, կիրակի օր՝ մէկ ժողովի մը՝ 12,000 հոգի։ Երկուշաբթի՝ երկու ժողովի՝ 12 000 հոգի։ Երեքշաբթի՝ երկու ժողովի՝ 13,000 հոգի։ Չորեքշաբթի՝ երկու ժողովի՝ 18,000 հոգի։ Հինգշաբթի՝ երկու ժողովի՝ 19,000 հոգի։ Ուրբաթ՝ երկու ժողովի՝ 18 հազար հոգի։ Շաբաթ՝ երկու ժողովի՝ 21 հազար հոգի, որուն համագումարը կ'ընէ մէկ շաբթուան մը ընթացքին՝ 113,000 հոգի։ Ալպէրթ Հօլի մէջ նախապէս տեղի՝ ունեցած ո եւ է ժողով չէ ունեցած այսչափ ժողովուրդ։ Առաջին շաբթուան ընթացքին 500 դարձողներ եղած են։

Որպէս զի Ցիսուսի դարձողներուն եկեղեցիին մէջ անդամակցութիւնը նուիրաբերծուի ու տեւական հանգամանք մը ստանայ, մասնաւոր պաշտօն մը կատարուեցաւ, որուն միջոցին հազարաւորներու կողմէ միաբերան երգուած երգերը կրնայ երեւակայուիլ թէ որչա՜փ խորազդեցիկ, հոգեսարսուռ ու տպաւորիչ եղան։

Ցորեկուան պաշտօններէն մէկուն մէջ՝ Տօքթ. Թօրի ըսաւ. «Շատ մը մարդիկ կը զարմանան թէ, ի՞նչ բան է որ այսչափ ժողովուրդը կը համախմբէ հոս, գիշեր թէ ցորեկ (միջին հաշուով 10,000 հոգի)։ Իռլանտայէ ստացուած սա հեռագիրը, ինչպէս նաև ուրիշներ, կը բացատրեն այդ բանը. «կ'աղօթենք ձեզի համար»։ Չեմ կրնար հաշուել թէ, ո՛րչափ նամակ եմ ստացած այսօր, Անգլիոյ, Սկովտիոյ, Ամերիկայի, Ճաբոնի, Չինաստանի, ինչպէս նաև բոլոր աշխարհի զանազան կողմերէն, որոնք կը պարունակեն սա խօսքը. «կ'աղօթենք ձեր ձեռնարկին համար»։

Պէտք չէ զարմանալ թէ՝ ինչո՞ւ ժողովուրդը ա՛յսչափ խուռներամ կուգայ կը հաւաքուի հոս։ Ոչ ոք կրնայ զանոնք այսպէս հոս բերել, ոչ երգի, ո՛չ ալ քարոզի համար։ Աստուած կը բերէ զանոնք։ Առջի օր լրաբեր մը եկաւ ինծի, ու ըսաւ. «կը կարծէ՞ք որ երկու ամսուան չափ այս սրահը առտու իրիկուն ասանկ լեցուն ըլլայ բազմութեամբ։ Աշխարհի ոչ մէկ քաղաքագէտ պիտի կրնար ընել ատիկա, ո՛չ ալ յաջողել՝ փորձ մը ընելով»։ «Ատոր պատասխանը շատ դիւրին է, բա՛ի. ես չեմ կրնար երաշխաւորել թէ՝ կրնամ մէկ ցորեկ մը կամ մէկ գիշեր մը այսչափ ժողովուրդ հաւաքել, բայց Աստուած կրնայ ընել այդ բանը։ Եւ Աստուած ամէն օր կ'ընէ։ Աղօթենք ու ա՛նոր գանք»։

Այսպէս, խանդավառութիւնը եւ ոգեւորութիւնը խիստ մեծ է հոգեւոր այս արթնութեան նկատմամբ, եւ անոր արդիւնքները բազմաթիւ։ Ամէն օր, ամէն ժամ, ամէն կողմ Յիսուսի Նուիրուողներու թիւը անհրեւակայելի համեմատութեան մը կը հասնի, եւ ճշմարիտ եռանդն ու հաւատքը այնչափ սթափեցուցած են խաւարի մէջ քնացող հոգիները որ, պաշտոններուն ներկայ գտնուող ներէն զատ, անոնք որ մասնակից չեն ըլլար այս բարերար գործին, շուտով ինքզինքին կը նուիրեն անոր, բարեկամներու յորդորանքով։ Զարթնումի յոյսովը քաջալերուող մը՝ շուտով կը գտնէ հաւատացեալներու նոր շրջանակ մը՝ որուն անդամները իրենք ալ իրենց կարգին սրբազան գաղափարը կը տարածեն ուրիշներու, եւ այսպէսով հոգեւոր կեանքի օղակաւոր շղթայ մը կը կազմուի ժողովուրդին ամէն խաւերուն մէջ։ Ժողովուրդէն ամէն դասակարգի մարդիկ գերազանցապէս շահագրգռուած են այս արթնութեամբ և Տօքթ. Թօրի ամէն օր անհամար նամակներ կը ստանայ զանազան պարագաներու մէջ հաւատքի եկողներէ, որոնք կ'օրհնեն իր անունը ու ձեռնարկը։ Ամէնէն թմրած հոգիներ՝ կը կազդուրուին այս վերազարթնումի ոգիով ու կը պատմեն իրենց նախկին դառնակսկիծ կեանքը եւ արդի երջանկութիւնը։ Հոգեւոր արթնութեան այս համայնածաւալ կնանքը մեծ գոհունակութիւն պատճառած է անգլիացի ժողովուրդին։

ՇԱԲԹՈՒԱՆ ՆՕԹԵՐ

Էջմիածինէ հասած մասնաւոր հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ եկեղեցական կալուածներու խնդիրը վերաքննելու համար Զարին հրամանով կազմուած յանձնաժողովը առանց բան մը պակսեցնելու, հաստատեր է նախկին որոշումը։ Կը կարծուի թէ Ս. Հայրապետը նորէն դիմում պիտի ընէ Զարին։ Կ'ըսուի թէ Երեւանի առաջնորդ Տ. Սուքիաս Արքեպս. Պարզեանց, որ Ռուսիոյ ներսերը ղրկուած էր, թոյլտուութիւն ստացած է կովկաս դառնալու եւ յատկապէս մարդ գացած է զինքը բերելու։

×

Էջմիածնի պաշտօնաթերթը կը գրէ թէ՝ ամուսնացողներէ բժշկական վկայական պահանջելու որոշումը գոհունակութիւն պատճառեր է ամէն կողմ, եւ մէկ քանի տեղերէ հասեր են գոհունակութեան հեռագիրներ։ Նոյն տպաւորութիւնը թողեր է թեմական ատեանները քննութեան ենթարկելու որոշումը։ Շատ տեղեր մէկ քանի քննութեամբ հաստատուած զեղծումներ անփոփոխ մնացած են։ Շամախիի թեմի քննութեան համար Բագու գացեր է Սինօդի անդամ Տ. Բարգէն Վր. իսկ Երեւանի թեմի Ագուլիսի կողմը գացեր է Սինօդի անդամ Տ. Մատթէոս Վր.։ Բագու քաղաքի դրծակալ եւ եկեղեցիներու բարեկագիչ նշանակուեր է Տ. Զաւէն Վ.։

×

Երուսաղէմի հրաժարեցուցուած Եմմից տեսուչը, իրեն Պոլիս երթալու մասին եղած հրամանը ստանալով, խնդրած է որ մէկ քանի օր միջոց տրուի իրեն, պէտք եղած հաշուական թուղթերը կամ անոնց օրինակները միասին առնելու համար, քանի որ այս անգամ որոշուած է վանքին յետնեալ հաշիւներու քննութիւնը Պոլիս կատարել։ Իր այս խնդիրը ներկայացուած ըլլալով առ որ անկ է, հեռագրով հրամայուեցաւ ընդ փոյթ ամբողջացնել այդ հաշիւները և միասին Պոլիս բերել։ Ս. Պատրիարքը իր համամտութիւնը յայտնած է տրուած այս հրամանին, որպէս զի նոյն տեսուչը Պոլիս գալէ վերջ, պէտք եղած հաշիւները կամ հաշուական թուղթերը միասին բերած չըլլալ։ կամ ամբողջացնելու ժամանակ ունեցած չըլլալը առարկելու իրաւունք չունենայ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՄԵԾ ԿՌԻՒԸ

Մեծ կռիւը, որ պիտի վճռէ Մուքտէնի բախտը եւ թերեւս ռուսական բանակին ալ ճակատագիրը, կատաղութեամբ կը շարունակուի ընդարձակ ճակատի մը վրայ։ Կացութիւնը մեծապէս կը նմանի Լիաօ-Եանկի ճակատամարտին սառնային շրջաններու կացութեան։ Մոլեգին կռիւներ մղուած են, բայց լիակատար մանրամասնութիւններ չկան։ Կռիւին մասնակցող զօրքերու թիւը 650,000 հոգի կը հաշուուի, 300,000ը ռուսական եւ 350,000ը ճաբոնական։ Հսկայ բանակ մը որ առաջին անգամ կը տեսնուի ռազմադաշտին վրայ։ Ճաբոնցիները այս անգամ աւելի վտանգաւոր կերպով կը սպառնան Ռուսերուն նահանջի գիծին։ Իրենց երկու թեւերը, Զօր. Օքուի (ձախ) և Զօր. Քուրոքիի (աջ) հրամանատարութեամբ չատ առաջ գացած են, զարնելով ռուսական կողերը, որոնց ձախին հրամանատարն է Զօր. Լինէվիչ, իսկ աջին՝ Զօր. Քաուլպուրս։ Միայն կ'երեւայ թէ տկար ըլլալով ճաբոնական կեդրոնը (Զօր. Նոձու) մեծ դժուարութեամբ կը յառաջանայ, շարունակ կռուելով ռուսական կեդրոնին դէմ որ մոլեգնօրէն կը դիմադրէ, Բութիլոֆ բլուրին և ուրիշ կարգ մը հզօր դիրքերու կրթնած։ Բայց աւելի հաւանական է որ Մարէշալ Օ. յամա կեդրոնի կողմը պարզ ցոյց մը, զինուորական կեղծ շարժում մը ընել կ'ուզէ, որպէս զի ռուսական կեդրոնը զբաղեցնէ, եւ այս կերպով Օքու եւ Քուրոքի յաջողին հետզհետէ իրարու մօտենալ, սեղմել շրջանակը եւ վերջապէս պաշարել ռուսական բանակը՝ կռնակէն զարնելով։ Եթէ Քուրոքաթքին շարունակէ դրաղիլ Բութիլոֆ բլուրին շուրջը, եւ կամ յամառի չհեռանալ Մուքտէնէն, ապահովաբար պիտի յաջողի ճաբոնական ծրագիրը։

Մուքտէնի արեւմտեան կողմը, այսինքն ռուսական աջ թեւին վրայ ճաբոնական չորս զօրաբաժիններ հասան քանի մը օր առաջ, իսկ ճաբոնական հեծելազօրքերը Սինմինկ-Թինկէն Մուքտէն կ'իջնեն, սպառնալով ռուսական դիրքերուն աջակողմեան կռնակին։ Հետեւաբար այս կողմէն կացութիւնը չատ վտանգաւոր է Զօր. Քուրոքաթքինի համար։ Մուքտէնի արեւելեան կողմը, այսինքն ռուսական ձախ թեւին վրայ, Զօր. Քուրոքիի հզօր բանակը բռնած է չատ կարեւոր բարձունքներ, որոնք կ'իշխեն Մուքտէնի ճամբաներուն։ Զօր. Քուրոքաթքին առջի օր կը հեռագրէր թէ ճաբոնցիները ետ մղուեցան։ Սակայն թերեւս հետեւցուի որ Ռուսները մեծապէս ուժովցած են ձախ թեւին վրայ, եւ կ'արգիլեն ճաբոնցիներուն յառաջխաղացութիւնը։ Սակայն եթէ Զօր. Քուրոքաթքին իր միւս կէտերը տկարացուցած է այդ կողմը օգնական զօրք հասցնելու համար, պիտի հարկադրուի կա՛մ հապճեպ նահանջ մը ընել եւ կամ երկաթուղիէն անդին, արեւելեան կողմի անապատ երկիրը քչուելու վտանգին մէջ պիտի իյնայ։

Քուրոքաթքին սկսած է արդէն նահանջը, այրել քանդել տալով Մուքտէնի մթերանոցները, եւ թէ վճռական ճակատամարտ մը պիտի մղէ Թիլինկի մէջ։ Պիտի յաջողի՞, պիտի կրնայ Թիլինկ հասնիլ եւ ցիր ու ցան ուժերը համախմբելով մղել այդ վճռական ճակատամարտը։ Վաղուան գաղտնիքներն են ասոնք, եւ կարելի չէ որոշ բան մը ըսել։

Բեդերսպուրկի մէջ մեծ-դուքսերը անհամբերութեամբ որ եւ է յաղթութեան մը կը սպասեն, բայց մինչեւ այսօր ռազմադաշտէն հասած լուրերը այնպէս ենթադրել կուտան թէ, ռուսական նոր պարտութիւն մը և թերեւս մինչեւ հիմա եղածներէն աւելի մեծ պարտութիւն մը պիտի աւելնայ ձախողուածներու սոսկալի շարքին վրայ։ Բացորոշ է թէ, ռուսական բանակը մեծապէս տկարացած է իր առաջնորդներուն միջեւ ծագած անհամաձայնութիւններէն եւ կռիւներէն։ միւս կողմէ Զօր. Քուրոքաթքինի

դիրքն ալ հաստատուն չէ, քանի որ շարունակ խօսք կայ թէ ետ պիտի կանչուի Մեծդուքսերը արդէն համակիր չեն Բուլոբաթքինի, եւ կիրակի օր Զարին նախագահութեամբ գումարուած զինուորական խորհուրդին մէջ սաստիկ քննադատեցին զայն չեչտելով անոր անկարողութիւնը։

* Զօր. Նօկիի զինուորները արիւնռուչտ ճակատամարտէ մը վերջը գրաւեցին Մուքտէնի չրջակայ կարգ մը դիրքեր, եւ հիմա կը ռմբակոծեն բուն քաղաքը։

* Մուքտէնի մէջ ռուսական դիրքերուն աջ կողին վրայ սկսած կռիւը շարունակուեցաւ 24 ժամ անընդհատ։ Զօր. Օքուի զօրքերուն ամրոցջութիւնը՝ ուժովցած Զօր. Նօկիի բանակին մէկ մասովը, հիմա Սինսինկթինի եւ Մուքտէնի միջեւ հասած է։ Ճարոնական կարգ մը ջոկատներ հեծելազօրքերու եւ թնդանօթաձիգներու աջակցութեամբ աւելի դէպի հիւսիս ուղղուեցան և փորձեցին կռնակէն զարնել Ռուսերը, բայց ետ մղուեցան։

* Բեղերսպուրկի մէջ գումարուած զինուորական խորհուրդին անդամները միաձայնութեամբ որոշեր են խնդրել Զարէն որ հրամայէ 400,000 նոր զօրքերու Մանչուրիա ղրկուիլը։

* Ճարոնական ամբողջ նաւարաժին մը Հնդկական Ովկիանոս հասած է։

* Ճարոնցիները հինգերորդ բանակ մը կը կազմեն, որ պիտի բաղկանայ 8 զօրաբաժինէ, այսինքն 140,000 զինուորէ։ Ասոնք առնուած են 1887—1891 տարիներու պահեստիներէն։ Զօրաբաժիններէն երեքը ցամաք հանուած են արդէն Քորէայի հիւսիսային արեւելեան կողմը։ Այս զօրքերուն մէկ մասը Վլատիվոսթոքի վրայ պիտի քալէ, իսկ միւսը՝ արդի ռազմագաչտը, եւ հոն պիտի փորձէ պաշարել ռուսական ձախ թեւը։

* Զօր. Բուրոբաթքին դէպի հիւսիս կը նահանջէ։ Կը կարծուի թէ Զօր. Բուրոքի չպիտի կրնայ կարել Ռուսերուն նահանջի գիծը, քանի որ իր բանակը դեռ շատ հեռու է երկաթուղիէն։

* Մարէշալ Օյամայի բանակը կը շարունակէ կողմնակի մեծ շարժումներ կատարել ռուսական բանակին երկու թեւերուն դէմ, զանոնք պաշարելու համար։ Ճարոնական բանակին խարիսխն է Շահօ, իսկ ճակատը կիսաչրջանակի ձեւով կը տարածուի Մուքտէնի արեւմտեան կողմը գտնուող կէտէ մը մինչեւ Ֆուշանի արեւելեան կողմը գտնուող կէտ մը։ Մարէշալ Օյամա հետզհետէ կը սեղմէ իր երկար գիծը, թշնամին պաշարելու համար։ Զօր. Բուրոքաթքին ալ իր կողմէ յուսահատական ճիգեր կ'ընէ Ճարոնցիներուն պաշարողական շարժումը կասեցնելու համար, մաքառելով իր կողերուն վրայ ուղղուած յարձակումներուն դէմ եւ միեւնոյն ատեն ճարոնական կեդրոնին դէմ քալելով։

* Թոքիոյէն կը հեռագրեն թէ Զօր. Բուրոքաթքին յաղթուեցաւ Ճարոնական զօրքերէն եւ թէ Ռուսերը 100,000 զինուոր կորսնցուցած են վերջին կռիւներուն մէջ։ Շատ մը ռուս զօրավարներ սպաննուած են։

* Թոքիոյէն կը հեռագրեն թէ Ճարոնի զինուորական խորհուրդը որոշեց սկսիլ Վլատիվոսթոքի իրական պաշարումը։

Հաճոյքով կ'արձանագրենք թէ, Մասիս շաբաթաթերթը, որուն հրատարակութիւնը ընդհատուած էր բացառիկ պատճառով մը, վերսկսած է հրատարակուիլ՝ իր նախկին խմբագրութեամբ ու վարչութեամբ։ Ուրախութեամբ կ'ողջունենք մեր յարգոյ պաշտօնակցին վերերեւումը։

Տէր եւ Տնօրէն

Հ. ՍՏԵՓԱՆ Խ. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Տպագ. ՆՇԱՆ Կ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Պապը Ալի Ճաssէսի Իզսամ լրագրին դէմ թիւ 37

Ձեռքի, ոտքի եւ ձեռքի ու ոտքի միանգամայն մեքենաներ կը գտնուին

Անկարելի է որ ընտանիք մը առանց կարի մեքենայի մնայ, բայց էական կէտն է լաւ մեքենայ մը ունենալ, որ վրեստեւ լաւ մեքենայ մը անթիւ եւ անհամար ծառայութիւններ կը մատուցանէ, մինչդեռ գէշ տեսակէ մեքենայ մը անվերջ դժգոհութեանց եւ տաղտուկի աղբիւր մըն է:

Բոլոր աշխարհ գիտէ թէ՝

ՍԻՆԿԷՐ

մեքենան լաւագոյնն է. այս մեքենան ամենէն աւելի կատարելագործուածը, հաստատունը եւ դիւրագործածելին ըլլալուն՝ բովանդակ աշխարհի մէջ ամէն ոք Սինկէրի մեքենաները կը դնէ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուներուն մէջ՝

ՀԱՐԱՒՍՏԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

ԲԵՐԱ, Մեծ փողոց, Կալաթա Սէրայի Լիսէին դիմաց.

ԿԱՂԱԹԱ 1. Սինկէր խան, Թիւնէլին ետեւը.
2. Գարաքէօյ, Թրամվէյին կայարանին դիմաց.

ՊՈԼԻՍ 1. Սուլթան համամ.
2. Սուլթան Պայազիտ. (25—50)

Դասերը եւ նորոգութիւնները ձրի.

Կատարեալ երաշխաւորութիւն

Մասնաճիւղեր գաւառներու բոլոր քաղաքներուն մէջ

Ակռայի հիւանդութեան որ եւ է տեսակը՝ ցաւ մըն է՝ որուն դիմադրել անհնար է, և որ մարդուս կեանքը կը դառնացնէ: Ու անոր դարմանումին տեսակներն ալ՝ կը վերաբերին արուեստի մը՝ որ ամէնէն փափուկներէն է արուեստներուն։ Ո եւ է ատամնաբոյժ՝ ատամնաբոյժ է։ Բայց ամէն ատամնաբոյժ չի կրնար զոհացուցիչ կերպով կատարել ակռայի դարմանում։ Պէտք է ուրեմն դիմել ատամնաբոյժի մը՝ որ վստահութիւն ներշնչած ըլլայ ամէն կերպով։

ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՇ
ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Հաստատուած կարողութիւն մը ձեռք բերած է այս մասին։

Կատարեալ դարմանում ամէն տեսակ ակռաներու։ Մասնաւոր յաջողութիւն արհեստական ակռաներու զետեղման, բնականին անթերի զեղեցկութեամբը։ Տարիներէ ի վեր ձեռք բերած իր յաջողութիւնը եւ յաճախորդներու կողմէ գտած ընդունելութիւնը՝ լաւագոյն երաշխաւորութիւններն են՝ որ ակռայի կողմէ ո եւ է նեղուող՝ դիմէ Արամ Գարագաշի՝ վստահ թէ՝ յուսացածէն աւելի զոհ պիտի մնայ։

Կը գտնուի ամէն առտու կանուխ Սկիւտար Իմատիէ իր բնակարանը, եւ ամէն օր 5էն մինչեւ 11, Պոլիս Պահճէ Դարու, Պին-Պիր Զէչիտի դիմացը։ (2- 30)

ԹԷՅ ՄԻ ԳՆԷՔ

ԱՌԱՆՑ ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵԼՈՒ

Կ. ԴԱԼԼԱՔԵԱՆԸ Յ. ԴԱԼԻՆԴԷՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Կ. Պոլիս, Ճէլալ Պէյ խանի տակ. թիւ 10

ՈՒՐ ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ

Կշիռով եւ զարդարուն տուփերով

եւ անհամեմատ աժան գինով

ԱՄԵՆԱՃՈՒ ՄԹԵՐՔ ՄԸ

Հնդկաստանի, Ճավայի, Սէյլանի, Չինաստանի

ԹԷՑԵՐՈՒ

եւ մանաւանդ մասնաւորապէս ներածուած Ծարոնական Թէյ

———=o=———

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ՄԵՐ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԸ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԹԷՑ ծախողներու քով ոլոր 16--50